

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáca-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petítor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . 6 frt — kr.

Félévre . . 3 > — >

Negyedévre . 1 > 50 >

Egy hónapra — > 60 >

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . 8 frt — kr.

Félévre . . 4 > — >

Negyedévre . 2 frt — kr.

Egy hónapra — > 80 >

Vidékre postán szállítva:

Egész évre 10 frt — kr.

Félévre . . 5 > — >

Negyedévre . 2 > 50 >

Egy hónapra 1 > — >

Egyes szám ára 4 kr.

A felekezetenküliség megbukott.

(—a.) E perczen vesszük Budapestről a távirati tudósítást, hogy a főrendiház 8 szavazattal megbuktatta a vallás szabad gyakorlásáról szóló törvényjavaslatnak III. fejezetét, mely a felekezetenküliséget tartalmazta, mely meg akarta engedni, törvénybe akarta íglatni a vallástalanságot.

Üdvözljük a főrendiházi ellenzéket, hogy nem engedte magát terrorizáltatni sem az utca söpredéke, sem a sajtó vak lármája által.

Atheus, istentelen államot nem ismert még a világ. — Akár az ó világ pogány bölcsé beismerte, hogy létezhetik város falak nélkül, élhet nép törvények nélkül, de állam, társadalom vallás nélkül fenn nem állhat.

Ott, a főrendiház gyűléstermében van az a nagyszerű festmény, mely egyszerre hirdeti a magyarnak harci dicsőségét, politikai bölcsességét és a kép alkotójának világszerte elismert művészi talentumát.

A honszerző Árpád arcán fejedelmi nyugodtság és bölcsesség honol. — Ez a bölcsesség abban nyilvánult, hogy bár vitézei égtek a vágytól, hogy meghódítsák a félvilágot, — a vezér nem engedte ezt mert jól tudta, hogy a nagyság magában hordja a romlás csiráját.

És mikor utódai alatt már-már a hunok és avarok sorsára jutott ez a nép, — a Gondviselés ismét egy bölcs fejedelmet adott a magyarnak: a honmentő Istvánt.

István, az első szent király, a kereszténységet tette az ország alapjává és arra építette a magyar alkotmányt.

Ennek a keresztény alapra fektetett magyar alkotmányunk köszönhetjük, hogy első ezredévet megérte nemzetünk. — Ez a keresztény alapra fektetett alkotmány jónak bizonyult kilencszáz éven át.

Legyünk őszinték: volt-e ok megbolygatni azt? Most, a második ezredév küszöbén, volt-e reá ok, hogy az alapot,

melyen a haza alkotmánya nyugszik, megbolygassuk, kilökjük magunk alól? Nem hisszük-e, hogy ezen az alapon a második ezredévet is átélje nemzetünk?

Szeretnénk őszinte választ hallani. Ellenfeleink a szabadságra hivatkoznak; követelik a szabad meggyőződés jogát — még a vallás dolgában is. Ha akadt olyan szánandóan szerencsétlen ember, aki eldobott magától minden hitet, a ki megtagadta az embernek e földön legnagyobb javát, a vallást, — ha akadt ilyen szerencsétlen nálunk, nagy Magyarországon, volt-e neki e miatt bántódása? És e miatt az egy-két szánandó teremtesért érdemes-e megtagadni a keresztény alapot? érdemes-e törvénybe íglatni a vallástalanságot? érdemes-e e miatt veszélynek tenni ki a hitet, a vallást — a népnél, melynek a liberálisizmus kegyelméből ugy sincs egyebe, mint hite?!

A nélkül, hogy törvényileg engedélyezve lenne, terjed eléggé, terjed magától is a vallástalanság — és nyomában mindenütt az ijesztő rém — a szociálisizmus. Egy van még a mi visszatartja a népet tőle — vallása, hite. Vegyék el azt és — — — összezsápnak fejünk felett a hullámok — — — és nemzetünk is szomorú tanúságot fog tenni az igazságról:

Ország, állam vallás nélkül fenn nem állhat!

A liberálisok veresége.

A főrendiház tárgyalásairól tegnap délután a következő táviratokat kaptuk:

Budapest, márczius 22. (Saját tud. távirata.) A főrendiház mai ülésében Esterházy Miklós Móricz gróf indítványára a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatnak a felekezetenküliségről szóló szakaszát 8 szavazattöbbséggel elvetették. Holnap valószínűleg az egész javaslat megbukik.

Budapest, márcz. 22. (Saját tud. távirata.) A kormány leszavaztatása következtében — mivel a javaslat teljes szövegének elfogadásához kötötte állását, — vagy lemond, vagy újabb tárgyalás végett a képviselőház által harmadszor is visszaküldi a főrendiház elé. — De előre láthatólag újból csak vereséget fog szenvedni.

Tarnóczy, a nyitrai választás és a büntető törvénykönyv.

Tarnóczy választási elnök a nyitrai választáskor ugyancsak kitett magáért. Jelenleg különösen két epizódra kívánunk reflektálni. Az egyik epizód az, midőn a szavazó káplánt, mert karkáplánnak nevezte magát, elutasította azzal hogy a jegyzékben csak »káplán« van beírva. S a másik epizód az, hogy a szavazó kereskedőt, ki magát norinbergi kereskedőnek mondta, azzal utasította el, hogy a jegyzékben ugy van beírva, rövid áru kereskedő.

Ezek az esetek nemesak Tarnóczynak igazán kvalifikálhatatlan eszeveszettségéről tanuskodnak, hanem egy másik szempontból is figyelmet érdemelnek.

Tudniillik a büntető törvénykönyv VIII. fejezetének »A polgároknak választási jogai ellen elkövetett büntettek és vétségek« czime alatt, többi között a 181. §-a így szól: »Öt évig terjedhető börtönnel büntetendő a szavazatszedő küldöttség azon tagja, a ki — 3.) — nem írja be oly választó szavazatát, a ki szavazott.«

Valljon Tarnóczynak fennjelzett esekelményei nem olyanok-e? melyek a büntető törvénykönyv idézett rendelkezéseibe ütközöknek tekintendők! —

Lapszemle.

Budapest, 1895. márczius 22.

A Magyar Állam rendkívül erős hangon ostromozza a kormányt és a választási elnököt a nyitrai botrányos képviselőválasztás miatt.

A czikk következőleg kezdődik:

A közszabadságnak a liberálisizmus hatalmi rendszerében felnövekedett politikai rablógylkosai bemutatták magukat, gazdáikat, elveiket és becsületüket egész undorító aljasságukban.

Az, amit a nyitrai választás vezetői, rendezői és sugalmazói elkövettek, oly példátlan gyalázatát képezi a magyar közviszonyok mai alakulásának, hogy nem tintával, hanem kül-

mászzal kellene megbélyegezni ez emberspécieseket, mint teszi a juhász azokkal a birkákkal, melyekben tanyát ütöttek a pondrók, a férgék

Befejezz sorai pedig:

A ki nyíltan be akarja vallani becsületességét, tapsoljon a nyitrai martalóczoknak, mert ily gyalázatos banda a korrumpált magyar társadalom kloakáiban is csak egy ezer esztendő alatt tudott összeverődni.

A **Hazánk** »Mérkőzés« cím alatt a tegnapi főrendiházi gyűlésről ír s nagyon örül, hogy a főrendek nem engedték magukat eltántorítani, valószínűnek tartja, hogy az újabb szavazás eredménye a kormányra gyászos lesz s a liberális javaslatok bukni fognak.

A **Magyarország** a főrendiház mai tárgyalása cím alatt azt írja, hogy ami a magyar országgyűlés főrendiházában ma történt, annak mására a legidősebb parlamenti krónikások sem emlékeznek. Hogy egy egy törvényhozó testületet, amikor az leszavazott, az elnök azzal bosszán szét, hogy a szavazás eredményét megállapítani nem lehet: Ilyen furesa komédia még eddig ismeretlen volt a történelemben. Különösnek találja egyébiránt, hogy a kormány a kompromisszumra való hajlandóságát éppen Wlassics Gyulával jelenti ki, aki mint a javaslat képviselőházi előadója, merőben intranszigiens állást foglalt el. Többet kívánt a vallásszabadságból, mint amennyit a törvényjavaslat kívánt nyújtani, ma azonban azt ohajtja: legyen vége a küzdelemnek. Most talán meglesz a kompromisszum.

A **Memzet** elvárja a főrendiháztól, hogy az egyházpolitikai két ntolsó javaslatot el fogja fogadni. S hogy erre kapacitálja a főrendeket a legbádatartó állításokat hozza fel és a görög történelemből citál példákat nagy hangu frázisokban. (Szerencsére a főrendiház egyetlen tagja sem vesztegeti idejét a »Nemzet« olvasásával.)

Az **Egyetértés** a függetlenségi párt részéről a nyitrai képviselő választáson megjelentektől rossz néven veszi, hogy a néppártnak bizalmi férfiai gyanánt működtek. Szerinte függetlenségi képviselőknél néppárti táborban nincsen semmi keresni valójuk s a nép mégis ott látván őket, kik hivatják az elvek becsületes képviselésére: könnyen azt hiheti, hogy a párt csakugyan összeférhet egymással. Ez pedig nem igaz. A ki az ellenkezőt állítja, nem érti az elvek teljességét. Elvárja ennek a kérdésnek a tisztázását.

A **Pesti Hirlap** azt állítja, hogy a tegnapi főrendiházi szavazás eredménye az volt, hogy a szavazatok mindkét részen egyenlők voltak; Szlávy elnök nem akart egyik fél mellé sem állani azért nem szavazott, de bizik benne, hogy Szlávy liberális álláspontra fog majd helyezkedni s diadalra segíti a kormányt.

A **Budapesti Hirlap** avval a kérdéssel foglalkozik, hogy mi lesz, ha a főrendiház a két egyházpolitikai javaslatot elveti s roppant erős hangon támad a kormányra, hogy annyi bajt okoz az országnak.

A **Pesti Napló** »Eldöntetlen ütközet« cím alatt a főrendiház újabb leendő szavazatával foglalkozik s roppant erősen bizik benne, hogy a liberalismus diadalmaskodni fog.

(Rendkívül örülünk, hogy e feltevésében alaposan esalódott.)

A **Nemzeti Ujság** a nyitrai választásról ír rendkívül elítélő hangon, mely örökké szégyenfelt lesz a kormányon és kimondhatatlan kárára lesz az ország becsületének.

A **Magyar Hirlap** töle szokatlan hangon támad Tarnóczynak és a kormánynak a nyitrai választáson elkövetett hallatlan brutalitások és visszaélések miatt, erőlyesen sürgeti a szabadválasztások elvének érdekében a bűnösök szigorú megbüntetését.

A **Neues Pester Jőurnál** szerint akár szavazza meg a főrendiház az egyházpolitikai javaslatokat, akár nem, előbb-utóbb mégis csak törvény lesz belőle Magyarországon.

A **Pester Lloyd** a tegnapi nevezetes főrendiházi ülésről ír s azt mondja, hogy ilyen blamage mint tegnap esett a főrendiházban, hogy nem lehetett a szavazatokat pontosan megállapítani, még Cochín kinának is szégyenére válnék. Ezután a főrendeket fenyegeti, hogy a kormány mellett szavazzanak.

Országgyűlés.

Főrendiház ülése.

Március 22.

Már 11 óra nőt egy kocsis a másik után érkezett a muzeumoszlopa csarnoka elé. Az előtermekben gyülekező főrendek és a folyosókon álldogáló közönség és a hírlapírók között élénk diskusszió tárgyát képezte a kérdés, vaj-

jon új szavazás lesz-e vagy csak a tegnapi szavazás rektifikálása.

Pro és kontra számtalan érvelést hoztak fel. Anníly elvitázhatatlan tény, hogy az elnök a tegnapi szavazás után új szavazásnak szükségét enuncziálta, mert egyes szavazatokra nézve a hivatalos följegyzések nem egyeznek meg.

Ily körülmények között élénk érdeklődéssel várta a főrendiház ép úgy, mint a karzati közönség a jegyzőkönyv fölolvását és az elnöki kijelentést.

A főrendi ellenzék — úgy látszik — már tájékozva volt a történelemdőről, de a közönséget kinosan lepte meg a jegyzőkönyv azon passzusa, mely a tegnapi elnöki enuncziációt úgy reprodukálta, hogy az elnök esetleg beszélt új szavazásról.

Szlávy elnök a jegyzőkönyv fölolvása után odamagyarázta a tegnapi szavait, hogy abban az esetben, ha a szavazás névsorát nem lehet a különböző följegyzésekben kiegyeztetni, akkor is csak azok vehetnek részt a szavazásban, akik tegnap is szavaztak.

Gr. Zichy Nándor az elnök kijelentését tudomásul veszi, mire Slávy elnök kimondja, hogy ő törvényadta jogával élve, miután a szavazatok egyenlők, igennel szavaz, mert nem akarja a javaslatot a részletes tárgyalás elől elzárni.

A részletes tárgyalásnál a két első szavazás a kormány részére mindig jobban fogyatkozó többsőget tüntetett föl.

Általános a vélemény, hogy az ellenzék csak az ismeretes módosítványval akarja a kormányt leszavazni.

*

Az ülés kezdete 11 óra 10 perc.

Elnök: Slávy József koronaőr.

Jegyzők: Gyulay Pál, Rudnyánszky József, Gaál József.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró, Wlassics Gyula, Dániel Ernő, Lukács László, Perczel Dezső, Josipovich Imre, Festetics Andor, Erdélyi Sándor, Fejérváry Géza br.

A főpapi karból jelen vannak tegnapelőttiek.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Visszaemlékezések.

III.

(A »Tiszántul« eredeti tárczája.)

A régi világban egészen másként volt — mint most. Társaságban a fiatal embernek a helye a hölgyek között volt: nem menekültek a 20—25 éves fiatal emberek, mint a mostainak. — kiket bizvást »fiatal öregeknek, nevezhetünk — a bor és a kártya közé, hogy a leányok unatkozhatnak, vagy ha zene is van — petrezselymet áruljanak,

No én minden dicsekvés nélkül elmondhatom: a hölgyeknek teljes életben nagy tisztelője voltam. A női társaság, a zene és a tánc az volt én nekem a mi a dalos madárnak a kikelet, a virágnak a napsugár: ott érezte magát az én lelkem igazán elemében. (Boldog szép idők!)

A közvélemény azt is tartotta felőlem, hogy — szerencsés udvarló voltam; én pedig annyit jegyzek meg, hogy szerénytelenséggel ne vádoltassam, hogy a szerencsémlel megelégedve voltam . . . Sok szívfájdalmat okozhattam — legyen nekem megbocsátva! — de az én szívem is fájt eleget! tehát a számla kiegyenlítődik: annyi a »követel«, mint a »tartozik.«

A muzsáknak is nagy tisztelője voltam és hát ők sem gyűlöltek, ha mindjárt homlokodon nem csókoltak is mint holmi mostani kis poétácska felől szokta mondani a — pajtáság.

Szigorubb volt a kritika, drágább a papiros és a közönség szivesebben olvasott kevés jót; nem volt elárasztva, erőszakkal a nyakába varrt és a gombák módjára tenyésző rengeteg irodalmi termékkel! Még akkor ha valamely könyvet, vagy lapot birni óhajtottunk, annak rendje-módja szerint előfizetni kellett; most könyvekkel, lapokkal, képekkel, különösen a két utóbbival — előfizetés reményében, úgy elárasztják a közönséget, mint Sámson rókái a filiszteusok érett vetéseit. És bár igaz, hogy a reklam korát éljük, engedelmet kérek! de azt a piaci szokását az irodalomnak, sem magához az irodalomhoz, sem pedig a közönséghez, illőnek és méltónak nem tarthatom.

De volt a muzsák között egy hárpia, a ki sohasem rokonszenvezett velem; akinek híjába udvaroltam: ha elmosolyogta is magát olykor-olykor, de e mosolya is inkább gunymosoly volt, mint az igazi szerelmesek kaczerkodása; és a muzsa, ez a hárpia: a csendes ferbli inceselkedő muzsája volt. (Ocsmány egy menyeecke!)

Ha néha napján néhány forintot nyertem, a farsangnak mindig megjött a nagybőjtje: hamarosan elvesztettem én azt kétszeresen, sokszorosán. Boszantott a dolog rémsége; de meg az ilyen pénzműveletek nem is az én jóvedelmemhez valók voltak. Sokszvr megfogadtam, hogy többé nem játszom. De hát mit is mond a közmondás? . . . azt, hogy — »ember fogad — eb aki megtartja«; de én mégis megtartottam egy jó ideig; és fogadásomon rajta is volt az Isten áldása; mert keresményem- és rokonaimtól kapott pénzekből, összekuporgattam vagy 100 pengő forintot . . . Mikor belé-belé-

néztem a tárczámba, oh mily jól esett látnom azokat a ropogós bankjegyeket. (És ilyenkor megdicsértem magamat gondolatban, hogy Barabás milyen derék fiu vagy, hogy — nem kártyázol: van pénzed és nyugalmad is. De tartozom az igazságnak annak kijelentésével, hogy fogadásom megtartásában, hathatósan gyámoltott egy kedves teremtés is, akinek életre-halálra udvaroltam.)

Elérkezett a szép, virágos május is. Dalolt a madár a fiatal lombok között; meleg napsugarak csókolták a virágok kelyhéből a gyémántként ragyogó harmateppeket. Szép volt az élet mindenkinek, de senkinek sem szebb mint nekem, ki szerettem szerető lelkem egész hevével és vizontszerettem azon magasztos érzelmek üdvével; és mindezen boldogság mellett, már anyagilag szegénynek sem éreztem magamat: száz forint értékű ropogós új bankó is ott melegezt a belső zsebemben, a keblemen. (Hányszor megtapogattam?!)

De az a közmondás, hogy a »Tisza« ha ember, ha kutya, ha folyó; mindig rossz, abban az évben is igaznak bizonyult. Kiöntött a rakoncátlan Tisza és romboló árvai nagy pusztításokat okoztak a parti birtokosság vagyonában. Az áróiz pusztított vidékek jajkiáltása végig hangzott a hazán és ki-ki iparkodott tehetőségétől telhetőleg enyhíteni a szerencsétleuk nyomoruságát. Gyűjtéseket indítottak, bálkat rendeztek országszerte, az árviz inségesi javára, fölsegélésére. És ilyen bál volt a délkeleti vaspálya egyik állomásán, egy közel eső községben.

Hogy a jótékony ezélu bálon nekem, aki

Szlávy József elnök a múlt ülés végén nem volt abban a helyzetben, hogy a szavazás eredményét kihirdethesse, mert a jegyzők megállapodására nem jöhettek. Tekintettel az idő előrehaladására az ülést fölfüggesztette s kimondta azt a határozatot, hogy esetleg, ha a jegyzők megállapodásra nem jöhetnek, ma új szavazást fog elrendelni. De ezt is úgy értette, hogy a házszabályok szerint csak a tegnapi szavazók élhetnek jogukkal.

Jelenti azonban, hogy a jegyzők időközben megállapították az eltérések tévedéseit és az eredmény az, hogy 119 szavazatot adott be a törvényjavaslat mellett és 119 ellene.

Ő tehát, ha a méltóságos főrendek a jegyzők ezen megállapodásába belenyugosznak és nem kívánják a tegnapi névsor újra olvasását, akkor törvény adta jogával élve, miután nem akarja a javaslatot a részleges tárgyalástól elzárni.

Zichy N. gr. röviden kijelenti, hogy megnyugszik az elnök kijelentésében. Nem évi szempontból, hanem mert nem akarja, hogy a tegnapi szavazás megismételtessék.

Elnök tehát a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatot általánosságban elfogadottnak felelti ki.

Részletes tárgyalás.

A III. szakasznál folszóal

Steiner F. püspök és indítványozza a szakasz kihagyását, mert azt az egyházra sérelmesnek tartja. Határozati javaslatot ad be a III. szakasz kihagyására nézve

Wlassich Gy. kéri a javaslat mellőzését

Széchen Antal gr. rövid indoklás kíséretében pártolja Steiner püspök javaslatát.

Szólan senki sem kíván.

Elnök tehát bezárja a vitát és elrendeli a felállásnak történt szavazás eredményének megállapítását padok szerint való összeszámlálás útján. Ez megtörténik és a határozati javaslatot 120 főrend elfogadja 123 pedig nem.

A IV. szakasznál, mely kimondja, hogy az állam törvényeknek teljesítése miatt az egyháznak nincs joga fenytéket alkalmazni.

Steiner F. püspök ismét a szakasz kihagyását indítványozza.

Wlassich Gyula az államrend érdekében a szakaszt főtartandónak véli. A szakasz kihagyása az állam széverítésének megsértése volna.

Zichy Nándor gróf polemizál a miniszterrel és Steiner püspök indítványát ő is magáévá teszi.

Wlassich Gyula tiltakozik az ellen, hogy az állami szuverénitást a frazeologia keretébe sorozzák.

Schlauch Lőrinc biboros-püspök Wlassichal szemben kifejti az állami szuverénitást fogalmát és e szerint tiltakozik az ellen, hogy az állam az ő szuverénitását úgy értelmezze, hogy ennek alapján az állam polgárainak lelkiismeretébe avatkozhat. Ha az állam szuverén a maga körében, az egyház is szuverén a saját hatáskörében. (Zajos éljenzés az ellenzék körében.)

Wlassich helyreigazítja szavait.

Elnök fölteszi a kérdést a Steiner püspök indítványának elfogadására vagy elvetésére nézve.

A szavazás ismét felállással történik.

Elnök elrendeli a szavazatok összeszámlálását és az eredmény Steiner püspök javaslata mellett 117, ellene 119, tehát a főrendek a javaslatot 2 szótöbbséggel elvetik.

Az 5. szakaszt változatlanul elfogadják.

A 6-ik szakaszról

Román Miron metropolita csupán stáleris módosítás czéljából szólal fel.

Wlassich miniszter a módosítást éppen stáleris, tehát a szöveg érthetőségének szempontjából nem tartja elfogadhatónak.

A budapesti sajtó nyilatkozatai a nyitrai választásról.

— Márczius 21. —

Mindenekelőtt kijelentjük, hogy korántsem azon lapokból idézünk, melyek a néppárt irányával többé kevésbé szolidaritásban állanak, hanem csak azokból, melyek ama párttal és irányával szemben, vagy tartózkodással, vagy éppen nyílt ellenszenvvel viseltetnek.

* *

A »Pesti Napló« konstatálja az elkövetett kortesmanővert s azt jelenti ki:

Ha ilyen adomán az egész világ kaczaghat is, nekünk nem szabad, mert a nevetség egy magyar választókerület jó hírnevének, az eljáró bizottság polgári tisztességének, sok ezer választó polgárunk legrészleg polgárjogának s magyar alkotmányosság komoly méltóságának rovására megy.

Ily áron a csiny gonosz és feltétlenül elítélendő.

Minket senki se gyanusíthat azzal, hogy a Nyitrai küzdő néppárt érdekeiért lelkesednénk. Kimondhatjuk nyíltan, hogy őszinte ellenszenvvel néztük e párt zászlóbontását és minden üzemét, s hogy nagy bajnak nézünk, ha zászlaja a nyitrai kerületben a szabadelvűség ügyét

dög Pestre, bár a pokolaa vitte volna! Könnyű volt neki utazni az én véres verejtékemen! Még csak az átkom sem fogta meg; azt kívántam neki, hogy zárják be valahol a börtönbe és addig ne láthassa a mi falunkat, míg a zsandárok haza nem toloncolják!

Dehogy zárták, dehogy toloncolták! — csalánba nem üt a menykő. Harmadnapra haza került és csak az a változás volt rajta, hogy az orrán a biborosok megnöttek, megszaporoztak és hogy — az én pénzemen beruházta magát. Azt kívántam neki, hogy hüljön rá a bőr.

Dehogy hült. Egy estefelé föltette a fehér czilinderkalapját, elment a kasznárékhöz és eldicsekedett nekik, hogy — azt a szép fehér kalapot is a fiatal szomszéd ur a Pillangó Barabás vette — ugymond — neki... (Oh kuvasz!)

Oh, hogy meg nem némult, hogy a szél meg nem ütötte őt abban a pillanatban, mikor elárult, tönkre tett! (Köszívű gazember!)

Dehogy némult, dehogy némult! megtudtam, hogy egy röhögött mint egy éhes borjúfőka. — Hogy szakadt volna meg!! (A vízi-, akarám mondani boriló.)

Most következett még csak igazán az én boldogtalanságom!... A főnök alaposan megtisztogatott; a főnökné úgy nézett rám, mint a vasvilla. No ezt hát kár is emlegetni. De mit csinált Mariska? Dult-fult mint egy haragos kis galamb. Az ebédnél nem nézett volna reám egy világért sem; ha meg a szobájukba bementem, ott hagyott, mint szent Pál az oláhokat... Kutyanapok voltak, mondhatom!

Tuzok.

elbuktatta volna. De ennél is nagyobb bajt látnánk abban, ha a liberális zászló győzelméhez léha kortestrétek sikerének frivol salakja, a választói jog trágár megsértésének emléke tapadna. Ily esetben nem tudnánk ezen mandátummal szolidaritást vállalni.

*

A **Budapesti Hírlap** legmarkánsabb kijelentései a következők:

Az alkotmányos jogok elkobzása történt Nyitra. A minők voltak az előkészületek, olyan volt maga a választás. A polgári és politikai jogok fölfüggesztése, nem pedig gyakorlása. Hatósági és fegyveres erőszak igazságtalanul alkalmazva, egy ember és egy párt érdekében más mindenki ellen, megsértésével törvénynek, erkölcsnek és emberi jognak. Csufság esik általa a szabadelvű pártot és Magyarországon.

Mit akar a kormány? Passzivitást, vagy forradalmat? Ez ennek az útja. Nevezheti-e ezt bárki szabadelvűségnek? Nem érzik-e a miniszterek, Bánffy és Perczel különösen, hogy az ily eljárással a szabadelvű pártot teszik tönkre és a néppártot nagygyá? Vajjon hiszik-e, hogy az ilyen mandátummal Latkóczy bejöhessen a képviselőházba, ott ülhet és beszélhet? Az ellenzéknek oly becseleneznek, avagy oly ostobának tartják-e, hogy eltűrje az ilyen képviselőválasztást, mely precedensül szolgáljon a legközelebbi általános választásokra. De mit beszélünk a szabadelvű pártokról, vagy a képviselőházról? Ezek iránt lehetünk közömbösek, a mi bennünket érdekel, az a nép, az igazság és a szabadság. Meg akarják ölni a népban a hazaszeretetet, a jogérzést és minden tiszteletet a hatóságok iránt? Az igazságnak a hatalom által való nyers elnyomása oly sértés, mely nem maradhat engesztelő büntetés nélkül, ha most nem is, keserű következményeiben minden esetre. Ha nincs szabadság Magyarországon és erről mindenki meggyőződhetik, egy a kormányzó és kormánypártik kényurak lesznek rabszolgákon. S ha a polgárok beletörődtek a szolgaságba, mindegy neők, hogy ki lesz az ur felettük: Bánffy Dezső, Zichy Nándor vagy Windisgrätz s hamar vége lesz Magyarország önállóságának. Az ilyen kényurak, mint a nyitrai hivatalnokok, szolgálnak minden rendszert, valamint hogy a szabadelvű párt szolgál minden kormányt, a Bánffét is.

*

A **Nemzeti Ujság** ezeket írja:

Hogy nevezik azt, ki az utcán valakit fegyveresen megtámad és kifoszt? Nem nevezik szabadelvű kormányt, sem pedig választási elnöknek. Hát aki fegyveres erőszakkal az utcán megállítja a választópolgárokat és őket szabadságuktól és alkotmányos joguktól megfosztja, azt hogy hívják? Nem tudok reá kifejezést, de érzem, hogy gonoszabb annál, aki csak a pénz tarczát veszi el.

Töröljünk el minden törvényt és fölösleges minden választás. A képviselőház is felesleges, elég, ha egy kinevezett szabadelvűpárt jó fizetésért és hivatalokért elvégzi a törvényhozást, nem a kormány felelősségére, hanem kényekedvére. Lám a törvények csak arravalók, hogy az alattvalók viseljék azoknak jármát és fizessék költségeit. A minisztereknek és politikai hatóságoknak nem szól a törvény, ők a legszenyebb jognak is fittyet hányanak.

Mi vagy te, magyar honpolgár? Megtudhatod Nyitra. Menj oda és lásd; hogyha beirtak választónk, az annyit tesz, hogy nem választatsz. Ha szabadon kimondod véleményedet, elveszted szabadságodat.

Ki a honáruló? Nagyobb nincs annál, ki ezt a jó becsületes tót népet magyar hazája ellen, a magyar állam hatalmával kétségbeesíti.

Talán az erőszakban van erő? Van, ha igaz. De erőt a csalásban nem tudok. Váltót hamisítani lehet ügyesen, mandátumot még ügyesebben. De hamis névaláírással kiállított váltó és hamisan nevezett jelöltek kicsalt mandátum egyforma. Szabadelvű erkölcs megtüri az ilyet.

*

A **Magyarország** így ír:

Vesztegetnek pénzzel, terrorizálnak hivatalos hatalommal, összevonnak akkorra katonai erőt, a mekkoránál kevesebbel vélték Boszniát meghódítani, a választás színhelyét diktatura alá helyezik, egészen a személyes szabadság meg-

különb minden profán bálou is a környékben ott voltam, — el mennem kellett, ahoz kommentár nem kell. Nem is abban rejlett a baj, hogy elvitt oda a manó, hanem abban, hogy — az »őrangyal« közbejött akadálynál fogva, ott nem lehetett; és hogy az ördög meg, a kártyás borvirágos pofájú jegyző alakjában, ott volt! minden régi kártyás cimborákkal egyetemben. (Hogy soha oda ne jöttek volna!)

Pedig milyen szép intenczióval mentem!... Bál után majd elzónázok — vagy igaz, még akkor nem volt zóna, — tehát elrándulok Budapestre — azaz hogy még akkor az is csak Pest volt — és ott felruházom magamat tetőtől-talpig.

No hiszen felruháztak engem!... A sátán addig-addig incselkedett velem: az az égetni való notárius, míg közibük mentem és a ferbli masinája az ocsmány, hátat fordított és mire éjfél lett: — két pengő krajczár maradt a zsebemben... Hogyan érzi magát a börziáner, mikor kiharangozzák: a színész, mikor kifütyölik; a tengerész, mikor a hajó léket kap? és több más ilyen baleseteknek, minden kinját, minden fájdalmát átéreztem! És még jókedvet is kellett mutatnom, színlelnem! Olyan voltam, mint a tenger, melynek sima pofája el nem árulja, hogy mélyében szörnyek tusáznak... Hátha Mariska is megtudja? Ennél a kérdésnél, ennél a gondolatnál arczomba szökött a vér és mentem és táncoltam, mint egy veszett dervis és ittam, mint a puszták homokja.

Mi még másnap is ott mulattuk: huzta a cigány; a gonosz notáriust meg elvitte az ör-

szüntetéséig s mind ennek a hegyibe a választók akarat-kijelentésének megtévesztésére hozzáfolymodnak a legravaszabb fufangokhoz.

Az elkeseredést, a melytől a korrupció keltett fel, gyógyítsuk meg korrupcióval? s a fanatizmust, a melyet az erőszakoskodás szított nagyra, gyógyítsuk erőszakoskodással?

Ilyen okoskodás megszülethetik a Bánffy Dezső báró fejében, mely a beszterce-naszódi és szolnok-dobakai főispánság hol eltussuló, hol zsandárkodó közigazgatásával csinált nemzeti-ségi bujtogatást; ilyen okoskodással azonban az orvosságot megtalálni nem lehet.

A Tarnóczy ur eszközeivel, a zsandárokkal, a zsebmotozásokkal és hamis jelölésekkel, nem lehet eloltani azt a tüzet, a mely ma végigdbog az egész országon. Az a rendszer, a mely a személyes ambíciók és haszon-érdekek szövetségére építi a maga uralmát, nem szállhat szembe egy szellemi irányzattal, a melyben valami, a mi lélek és erkölcs.

A mi eszme, azzal eszmét kell szembe-szegezni.

A veszedelemből nem fog megmenteni bennünket az a rendszer, a mely a választások fővezérévé Perczel Dezsőt helyi kommandánsává pedig Tarnóczy Gusztávot teszi.

**

Vége a »Magyarország« másnap is, midőn tehát a kellő információk már jobban beszerezhetők voltak, s midőn a kedélyek is már inkább lecsillapodhattak, ime így fakad ki:

A nyitrai visszaélések miatt a legszigorubb parlamenti és bünyvizsgálatot kell haladéktalanul megindítani. Az olyan embert, mint Tarnóczy Gusztáv, a nyitrai választási elnök, szabad országban meg kell bélyegezni és bűnéhez méltó szigorral megbüntetni.

Magyarország belügyi államtitkárja pedig dobja az arezába az olyan választási elnöknek a mandátumot, a ki ily szemérmetlen és nyomorult eszközökkel akarta azt részére megszerezni. Ezzel tartozik Latkóczy Imre önmagának és annak az állásnak, a melyet elfoglal.

Epizódok a nyitrai választási „művelet“-ből.

Hogy minő eszközökkel szerezte meg Tarnóczy Nyitrán Latkóczynek a mandátumot, annak illusztrálására a következő mozaikot állítjuk össze.

*

A nyitrai választást reggel 5 órakor fejezték be. Tarnóczy választási elnök akkor esékely száma érdeklődő, többnyire falusi jegyzők előtt kihirdette, hogy Latkóczy államtitkára esett 930, ifjabb Zichy János grófra 274, Zichy János grófra (ez a jelölt édesatyja, a kinek nevét nem rösteiték kijátszani fia ellen) 24, ifjabb Zichy nepomuki János grófra 3, Latkóczynek tehát 629 szótöbbsége volt.

Leszavazott tehát 1231 választó, holott a kerületnek 2200 választója van s a ki csak a választók közül félhelt nem volt a kerületben, azt a pártok mind behozták.

Azokat is meglepte a Zichy 274 szavazata, a kiknek Tarnóczy és Szulyovszky választási elnökök leleményességéről és törvénytiszteletéről kellő fogalmuk van. A ki látta, milyen óriási tömegekben vonult be a Zichy-párt reggel, mikor a bevonulás útján nem is lehetett egyebet látni, mint marsoló fehértoallas tót századokat (közben magyar falvak népét is), melyeket zárt sorokban vezettek a plébánosok a város szélén levő tanyára, nem akart hinni fülének, hallva ezt az eredményt.

Az a három tanya, a hol Zichy-párt el volt helyezve, szinte fél kilométernyire volt a választás helyiségétől. Kocsira ült, a ki oda ki akart menni. Ott állott a közel másfélezer ember a szabad ég alatt, körülfogva katonaságtól és csendőrségtől, úgy, hogy nem mozdulhattak onnan. Reggeltől éjjelig, sőt azon túl is állottak ezek az emberek a záporban, a sárhabaresban és pocsolyában, köztük nyolcvan éves agastyánok, nyomorult betegek, kiket kétoldalt támogattak, hogy össze ne roskadjanak. Osztozott sorsukban az intelligencia is, a papok, a jószágigazgatók és gazdatisztek, nemesak a falusiak, a nyitrai választók is; öreg kanonoko-

kat, piarista professzorokat láttam, a mint kabátjuk gallérijába temetkezve, verették magukat naphosszat a hideg záportól. De ki volt adva a katonaságnak a parancs, hogy a ki a kordon közül eltávozik, az többé vissza nem mehet oda és ebben az esetben az urnához sem juthat. Mégis nagyrésztük nem tágitott sem estig, sem hajnalig, a míg Tarnóczy meg nem jelent, hogy a választó helyiségéhez vezesse őket. (Mert a vezérszerepet Tarnóczy magának foglalta le.) Ott állottak étlen, szomjan. A csendőrök azt a kocsideréknyi kenyeret is lefoglalták, a mit számukra küldöttek és beleförditették a sárba; Odescalchy Liviusz hercegnek csak a késő délutáni órákban sikerült becsémpészni néhány tucsat kenyeret a kordon mögé.

Megszánta volna ezt a megnyomorgatott embertömeget a kő is, csak Tarnóczy nem. Az egyik helyen akadt egy kis fészker-forma s az elesigázott emberek fölváltva ledőltek alája pihenni. A mint Tarnóczy ezt megtudta, rögtön egy beljebb levő térségre szorította a szegény népet, a hol fészker sem volt. Mert, ugymond, az előbbi helyen veszélyeztette a közbirtokosságot... Még a madár sem járt arra!

Ámde azért nem vált be a választási elnök reménye: hogy a tömeg végül szétszülk, elszéled. Hasztalan huzta, halasztotta a szavazást, végezetül nagyrészt teljes számban megjelentek az urnánál.

Végezetül hozzá kellett nyulnia a választási elnöknek ahhoz, a mi fölöslegessé tett volna minden agyafurt egyéb fogást, az ostromállapotot, a nép elnyomorítását, börtön ázattatását, a huzavonát, a választóknak a vezetőktől való elvágatását, a három külön Zichy-kandidatúrát... Végül kénytelen volt hozzányulni a régi, kipróbált eszközhöz: a szavazatok tömeges visszautasításához.

Nem lehet elképzelni szomorubb látványt, mint mikor az éj sötétjében a város szélétől bekocogtak a város közepébe a vezető nélkül való, gazdátlan, esurómvizes alakok, akár a kiöntött ürgecsapatok. Az ellenzéki bizalmi férfiak már este 7 órakor visszaléptek, a vezetők hazamentek, teljesen az ellenpárt dominált a helyszínen; de azért reggel 3-ig folyton lépkedtek be a szavazók a szavazatokat szedő szobába, hogy leszavazzanak, illetőleg, hogy megtudják: szavazatukat el nem fogadják. Ugy ki voltak merülve, hogy alig álltak a lábukon és éjjel után két órakor szemtanuja voltam, hogy egy tót paraszt, abban a perczen, a mint leszavazott (azaz, a mint elutasították) a kimerültségtől ájultan zuhant végig a padlón.

A szavazás a következőképpen folyt:

— Hogy hívják? — kérdezte Tarnóczy.

— Süttő Jánosnak. — felelt a paraszt választó.

— Szavazatát el nem fogadom, mert csak egy t-vel mondta a nevét, itt pedig két t-vel van beírva, — mondta ki a verdiktet Tarnóczy.

— De kérem, — tiltakozott Pázmándy, — elég jól megnyomta a t-t ez az ember!

— Én csak egy t-t hallottam.

Másik példa. Intelligens választó lép be.

— Hogy hívják? — kérdezte az elnök.

— Freiburger Győzőnek.

— Szavazatát el nem fogadom, mert itt Viktornak van beírva?

A néven elvázott a választók egyharmada. Következett a kor.

— Hány éves?

— 32 éves vagyok.

— Szavazatát el nem fogadom, mert bár a névjegyzékben 32 éves választó van beírva, az összeírás óta egy év eltelt és magának 33 évesnek kellene lennie.

Ha az ellenzéki választóba éveinek száma révén nem lehetett belekötöni, akkor így hangzott a kérdés:

— Mikor született?

A legtöbb ember, pláne parasztember, hirtelenében nem tudja megmondani, melyik évben született. De ha csak egy évvel eltévesztette a választó, könyörületlenül elutasították. Ha ezen a kérdésen is átgázolt szerencsésen, következett ez:

— Mikor sorozták katonának?

Ha azt felelte, hogy nem volt katona, tudnia kellett, mikor vizitálták először. Azt is

megkérdezte az elnök, mikor házasodott, hány gyermeke van, — de ezt már csak azért, hogy zavarba hozza. Hát a foglalkozás mennyi alkalmat szolgáltatott a leleményes elnököknek, hogy a szavazatokat elüssék! Ezt már szinte unalom lenne felsorolni. S mikor a választó a tűzpróbát eddig kiállotta, következett a legnehezebb próba: a jelölt neve.

A ki csak Zichy grófot mondott (az ifju János elhagyásával), vagy ifju Zichy Jánost (a gróf cím elhagyásával), azt irgalmatlanul elutasították. Ilyen jelölt nincs! A legtöbb választó azonban pontosan szavazott, mondotta a nevet: ifju gróf Zichy János, mint mladsi gróf Zichy Jan.

A ki azt hiszi, hogy így már elfogadták a szavazatot, fölötté csalódik. Hiszen akkor hiába rántották volna elő a másik két Zichyt. Ennek a két névnek a gyümölesztetésében különösen Szulyovszky volt mester.

— Ifju gróf Zichy Jánosra szavazok — mondotta a választó.

— Melyik Zichyre? Mert három van.

— Ifju gróf Zichy Jánosra.

— Nem a nepomukira?

— Ifju gróf Zichy Jánosra, — felel konokul a választó.

Az elnök erre haragosan ráváll:

— Arra feleljen, a mit kérdeztem. Nepomuki Jánosra? Igen vagy nem?

Igen sok választó meghökkenett erre és nem mert válaszolni. Vagy ezt dadogta:

— Nem tudom, hogy nepomuki János-e a neve.

Mind a kétesetben elutasította Szulyovszky. Csak úgy fogadta el a szavazatot, ha a választó azt mondta: Nem vagy nye. De ha véletlenül kiszaladt a száján, hogy ő gróf Zichy Jánost akarja a nélkül, hogy az ifju-t hozzá-tette volna, minden további kételkedés nélkül elfogadta szavazatát a másik Zichyre.

Ilyen módon aztán megérthető, hogy például Pográny községből (a Tarnóczy bizottságban) 59 Zichy-választó közül csak kilenczet fogadtak el, Bajnoeska, Udvarnok Salgócska, Nemes-Kürt, Pusztá-Kürt és Románfalva községek 146 Zichy-párti választója közül csak 27 szavazatát akzeptálták, az pedig, hogy Bodok község 44 Zichy-párti választójából 20-at engedtek szavazni, szenzáció-számba ment. Nem tettek különbséget a nyitrai intelligens szavazókra sem. Azokat is derűre-borura elutasították, kanonokokot, tanárokat, birtokosokat stb. Nyolcvan szavazat körül utasítottak vissza.

De meg kell adni, hogy Tarnóczy meglehetősen humorral csinálta a maga dolgát, mert valahányszor tiz választó közül egynek szavazatát elfogadta, dicsekedve mondta Pázmándynak:

Mert én igazságos ember vagyok, Dini!

De Tarnóczy nemcsak apró munkát végzett. Egy izben egyszerre átugrotta négy község ellenzéki választóit. Eddig maga ment ki a tanyára az ellenzéki községekért, de most egy gyereki fut küldött ki a négy községet.

— Ha elfáradtál, adj igazolványt, kimegyek magam értük, — ajánkozott Pázmándy.

— Ezt meg nem engedhetem — válaszolt Tarnóczy.

A küldött azzal jött vissza, hogy nincs ellenzéki választó abból a négy községből. Pedig mindenki tudta, hogy azokból sok választó bejött.

— Tehát áttérünk a következő községre.

Erre már megszokadt az ellenzéki bizalmi férfiak türelme s akkor hagyták el a választás helyiségét.

A papokkal tekintet nélkül korra és állásra általában kiméletlenül bántak. Belép az öreg Durdik kanonok, Szulyovszky ezzel köszönti, mielőtt kérdéseit megtenné:

— De aztán igazat mondjon ám!

Éjjel után egy óra tájban Tarnóczy előtt megjelent szavazni Karsai Imre pogrányi plébános. Tarnóczy elébe állt és stentori hangon körülbelül ezeket mondta neki:

— Nagyon örvendek, hogy látom, mert szóm van magához és vártam magát. Értésemre esett, hogy maga több választóval közölte, hány éveseknek vannak a jegyzékbe föl-

véve, vagyis kitanította őket. Ez nem fér össze sem az ön papi hivatásával, sem az illendőséggel. Tudja-e, hogy ilyen tisztességes, becsületes ember nem tesz, a törvényt tiltja, úgy, hogy én fenytő följelentést tehetek ellene?

A plébános szó nélkül hallgatta ezt és Tarnóczy jutalmul — elfogadta a szavazatát.

Hanem, hogy micsoda lelkesedés tartotta össze a népet, jellemzi ez az eset. Éjjeli félkettő tájban egy halálsápadt, elsoványodott, magas termetű tót paraszt lépett a Szulyovszky bizottsága elé.

— Ez az ember tudógyuladásban feküdt és az ágyból kel föl, — szolt felém fordulva az illető község jegyzője.

Ez az ember egész nap ázott a szabad ég alatt és végül valami csekélység miatt nem fogadták el szavazatát.

A legkeservebben esett a visszavetés mégis a derék Szomolányi Vincénének, a ki azért esett el a szavazattól, mert Szomolányi Vincénének van beírva.

— Fizesse hát Szomolányi az adót! — fakadt ki, mérgetes rándítva a szürén.

Reggelre Nyitra nyomott hangulatban ébredt föl. A szabadelvű párt függetlenebb tagjai is föl voltak háborodva ezen a választáson, mélyen röstelkednek és azt mondták, hogy im már ez nem is a szabadelvű párté, hanem az alkotmányé. Általános a meggyőződés, hogy rosszabb szolgálatot soha sem tettek a szabadelvű pártnak.

Tarnóczyt délelőtt provokálta Okolicsányi László képviselő, kit amaz megsértett. Deák János pedig, a kit tegnap ok nélkül letartóztattak s csak ma délben szabadult ki az ügyesség börtönéből, inzultálta Tarnóczyt. Deák közvetlenül kiszabadulása után Benkő László földbirtokossal ment az utcán s a Korona-vendéglő előtt találkozott Tarnóczyval. Deák elébe állt:

— Itt vagy utszéli gazember, országos svindler!

Tarnóczynál törös bot volt és védelmül kihuzta a stiletjét.

— Szurj hát, ha mersz kutya! — kiáltotta Deák, mellén kitarva a kabátot — nem félek tőled csak a vízi puskáidtól!

Benkő botjával leütötte Tarnóczy stiletjét, a ki a gyiklesővel kezében visszavonult Koronabeli lakására. Benkő is sok díszes czimmettel illette Tarnóczyt, a ki ezt kiáltotta vissza: Gyávák!

Tarnóczy följelentette az esetet a rendőrségnek és rendőröket kér védelemül. Most állandóan két hajdu áll szobája ajtaja előtt.

Deák János egyike Nyitra legelőkelőbb embereinek, Latkóczynak, ki gyakran megjelent zsurjain, jó barátja és éppen az ő kedvéért maradt semleges a választással szemben. Elfogása és meghurcolása Nyitra egész intelligenciáját fölháborította.

A választás ellen a petíciót minél előbb benyújtják.

Okolicsányi László és Förster Ottó képviselők ellen szuronyt szegeztek, Hortoványi József képviselői igazolványát egy zsidó leköpte.

A választási eselfogások között nem utolsó az sem, hogy a választókhöz a kormánypárt intézői nyomtatott levelet küldöttek, ifj. gróf Zichy János nevében, mely levélben a gróf kijelenti, hogy lemond a jelöltségről. A levelet a gróf czimerének meghamisításával monogrammos borítékban küldték el a következő szöveggel:

Igen tisztelt választó urak!

Minthogy látom, hogy fellépésem kerületükben sok zavart okozott és azon rokonszenves fogadtatásokat és áldozatkészségüket nem akarom azzal meghálálni, hogy önök miattam sok kellemetlenségnek legyenek kitéve, ezen tudomásukra hozom, hogy a jelöltségtől ez alkalommal visszaléptem.

Nem mulaszthatom el forró köszönetemet kifejezni, az irántam tanúsított szeretetök és

áldozatkészségökért; tartsanak meg jó emlékkében és kérem Istenemet, hogy önöket legjobb áldásával áldja meg.

Kegyeeletes tisztelettel

Nyitra, 1895. március 19.

Ifjabb gróf Zichy János.

Mindezek után csak azt szeretnők tudni, hogy kik voltak azok, kik a másik két Zichyt fölléptették s kire szavaztak?

A legilletékesebb kutforrás.

Tarnóczy Gusztáv a »Corr. de Hongrie« tudósítója előtt így nyilatkozott az ellene emelt vádakról:

Győzelmünket a szabadelvű eszmékben rejlő meggyőző igéken kívül még Istennek is köszönjük. Nem ironiából említem ezt a vallásosság monopoliumával kérkedő néppárttal szemben. De lehetetlen elzárkózni ama providenciális végzet újmutatása elől, mely a szabadelvű törekvéseknek mindenütt kedvezni látszik. Nem Isten keze nyilvánult-e ama mozzanatokban, hogy egy a liberális nagygyűlést mint Kossuth Lajos temetését páratlanul verőfényes napon tarthattuk meg a legzordabb sásonban, míg az egyház és a pápa pártját egy czudar 24 órás fagyos eső segítette tönkre tenni? Ebben pedig én már talán mégsem vagyok okozható. Én nem állíthattam el az esőt, amint hogy csinálni sem tudok. Fényes győzelmünket az is elősegítette, hogy míg az elpuhult selyemverendás papok valamennyien ott hagyták a szavazó — nyáját, mi, én és embereim, fáradhatatlanul buzditottunk és kitarítottunk reggeli hat óráig pártunk szolgálatában.

— Minő állást foglal el az ellenzéki képviselők és a 21-iki ellenzéki lapok támadásával szemben.

— Ezek ellen alkalmas helyen és időben meg fogom tenni a megtorló lépéseket. Tudatában ama szigorú törvénytiszteletnek és igazságosságomnak, melyet a liberális ügynek ilyen konok és veszélyes ellenfeleivel szemben példátlanul elvadult viszonyok között is megtartottam, megkövetelem ezt az elégtételt. Szigoruan, de törvényesen jártam el és pedig egyenlő mértékkel mind a két pártra. Latkóczyszavazatokat is megsemmisítettem akárhányszor, a mi pártunkat sem hagytam nyilvánosan itatni és dorbézolni.

Az ádáz küzdelemben nemcsak a hatósági közegek és a választópolgárok szenvedtek, hanem annál többet a katonák és lovak. A huszárok lovai, melyek már 12-ik napja járták be a fölzigatott községeket feneketlen sárban és folytonos esőben, kóborgó cigánylovakhoz hasonlítanak.*

Midőn a fennebbi m o s a k o d á s t végigolvastuk, akaratlanul eszünkbe jutott: valljon ez az ur még mindig nincs a — Lipótmezőn?!

Karczolatok.

Megtörtént a nyitrai választás. Az eljárás kezdettől végig a legdurvább merénylet volt minden jog, igazság, erkölcs, sőt a politikai becsületesség és tisztesség ellen. A liberális párt és a kormány eltehetik maguknak örök emlékkül ezt a fényt, mely kitörölhetetlenül ott fog díszelni az ő évkönyveikben, mint eddigi dicső műveleteinek méltó s ugyancsak fényes betetőzése!

De hát miért nem ujjongnak ezuttal a liberális sajtónak nagy és kicsiny képviselői? miért nem kürtölik ezuttal olyan fennhangon, mint máskor, hogy ime a liberalizmus újabb dicső győzelme!

Bizonyosan igen sok okuk van arra, hogy magukat összehuzva hallgassanak, mint —

Különben anynyi bizonyos, hogy ezt a legújabb fényes győzelmet már nem is annyira a liberalizmus, mint inkább Latkóczy, a legelső és legnagyobb vizipuskás szerezte meg.

Igazán kár volt ekkora talentumot eddig parlagon hevertetni.

De hiszen a ki egyszerre ilyen nagyot csinált annak még nagy jövőjének muszáj lennie!

Bezzeg kívánnák most a liberális telivér elemek, bár kiabálhatnának arról, hogy véres a mandátum!

De le vannak főzve e tekintetben is, mert bizony a csodával határos, hogy a szegény agyonázott és fázott s még kenyereitől is megrobolt nép, milyen türelmesen viselkedett.

Ime ez a néppártnak élethű fotográfiája!

Kissé bajos elhatározni, valljon a megszerzett mandátum kire nézve nagyobb szögyen?

Arra nézve-e, a ki azt ilyen uton s ilyen eszközökkel megszerezte?

Vagy arra nézve-e, aki azt megkapja és viselni fogja?!

Valóban megdöbbenő, felháborító, undorító jeienség, hogy ez a választás, a képviselőházban előlegesen történt felszólalások, valamint még a liberális sajtó józanabb részének is előző magatartása után, így megeshetett?

S a liberális párt és kormány tudta és megtúrta ezt!

Parlamentarizmus! a legtökéletesebb államéleti rendszer? Valóságos népboldogító apparátus?

Valljon ez az?!

Jogállamban élünk?

De hiszen ez a jogállamnak csak is karrikaturája!

Még a csáktornyai választás, legalább egy kis politikai erőművészet számba mehet.

De már ez csak is a leg alja politikai csepürágás!!

Perczel belügyminiszter megígérte az országgyűlésen, hogy minden esetleg előforduló visszavonulást meg fog torolni?

Valljon meglesz-e már most kellő ereje ahhoz, hogy meg is tartsa adott szavát?!

Az ellenzéki képviselők nagymérvű mozgalmat indítottak a tekintetben, hogy a hallatlanul botránnyos választást méltó módon megkritizálják.

S hát a liberális félen ugyan hányak lesz anynyi erkölcsi bátorsága? hogy a kritikához hozzácsatlakozzanak?!

NAPTÁR.

— Március 23. —

Szombat, Róm. kath. Frumensz. Prot. Frumensz. Gör. kel. márcz. 11. Szofrón. Izr. Adar 27. S. Vajakkhel P. Nap kel 5 óra 43 p., nyug. 5 óra 59 perc. Hold kelte 4 óra 49 p., nyug. 2 óra 57 p.

Márcz. 23. Sebes-Körös társulat közgyűlése.
" 23. A katonazenekar Symphoniai hangversenye a »Fekete Sas«-ban este 8 órakor.
" 24. A rabsegélyző-egylet közgyűlése.
" 24. Szigligeti emlékkünnepély.
" 24. Nagyvárad szőlőbirtokosok közgyűlése.
" 24. A ker. betegsegélyző pénztár évi közgyűlése.
" 29. 30. Fősorozás Nagyváradon.
" 31. Biharmegyei és nagyvárad népnevelési egylet közgyűlése.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonnenwirth-féle bazárban Fő-utca,
Sonnenfeld Adolf papirkereskedésében Fő-utca,
Kádár és Kiss czégnél Kishid-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-placz,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,
Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtnak.

* **A pécsi püspök állapota.** Most már állandóan kedvező hírek érkeznek Arcoból, a beteg Dulánszky Nándor püspök állapotáról. — Junius hó előtt nem jön haza a püspök. Igen jól érzi magát Arcóban s az orvosok is azt tanácsolták neki, hogy míg csak teljesen föl nem épül s míg a nyár be nem áll, ne hagyja el Arcót. A püspök már husvétra szeretett volna haza jönni, de csak azért nem engedik orvosai, mert az egyházi funkcióktól vissza nem tudná magát tartani, a mi ártalmára lenne. A püspök visszanyerte egészséges arcszínét, kedélye kiderült, élénken társalog s nem esik terhére többé a beszéd. Jó étvágyal fogyasztja el a kompetenciáját s soha se válik ártalmára az étkezés; mindössze az a baja, hogy rendkívül gyenge; a hosszas betegség következtében elvesztett erejét nagy lassúsággal nyeri vissza.

Mayer Izsák vallomásai.

— A tegnapi letartóztatás eredménye. —

Tegnap említettük, hogy Mandel rendőrbiztos Mayer Izsákot csalás és csalás kísérlete miatt letartóztatta.

A terheltet, ki az elfogatás estjén mindent tagadott, tegnap reggel újra kihallgatta a rendőrbiztos, de a megátalkodott ember még ekkor sem akart töredelmes vallomást tenni és azért újra visszakisérték a zárkába.

Mig a csaló sorsa felett töprengett, addig az ügyes rendőrtisztviselő kereste az összekötő szálakat, melyeknek nyomán a bűntársat előkeríteni lehetne.

És a nyomozásnak már a délelőtti folyamán volt annyi eredménye, hogy Mayert Feldheiméktől távoztában egy másik ember kísérte akkor, mikor a hatszáz forintot átvette.

A délutáni kihallgatás már fényes eredményeket produkált. Feldheim Izráelné és Weisz Emil, Edelmann Márkusné testvére is megjelenván, jegyzőkönyvbe mondták panaszukat. A panaszt felolvasták Mayer Izsák előtt.

A terhelt lesütötte fejét. Kipirult arczeval hallgatta végig a vádat. Őszbevegülő ritka ősz haját simogatta meg egyszer-másszor, míg a rendőrbiztos a jegyzőkönyv végére jutott. — S mikor szóltanul, ide-oda tekintve a rá veszélyt hozott köpenyegét igazgatta, a rendőrbiztos kérdésére Mayer teljesen megtörve kijelentette, hogy minden igaz. Nem akar tagadni, töredelmes vallomást tesz.

— Soh'se voltam ilyen sorban, tekintetes uram!

A nagyvásárra jöttem Zoványból, hogy mint lókupez néhánny forintot keressék a családomnak.

Öt gyermekem van; sok kell azoknak és én, akinek ingatlana nincs, az esze után kell kikeresni a kenyeret.

A lóvásárban mellém szegődött egy nagyváradai ember: Orosz Gábor és behívott egy kis pálinkára. Pálinkázás közben elbeszélte nekem, hogy milyen két gazdag zsidó került itt a vármegyére a Lászlómalom baja miatt. És azt is hozzá tette szemhunyorítások között, hogy sok pénzt lehetne szerezni a családoktól, ha valaki egy-egy ügyes zsidó levelet tudna írni nekik.

A gondolat nekem megtetszett és megírtam két levelet. Egyiket Feldheiménak a férje nevében, a másikat Edelmannénak, olyan stílusban, mintha mással iratta volna neki.

Az egyik levéllel elmentünk Feldheimék felé. Orosz hátramaradt és megmutatta a boltot, — én bementem és a terv sikerült, mert a hatszáz forintot megkaptam.

Kijövet Orosz mellém szegődött és magához vitt szállásra. A pénzen megosztokodtunk és ő is, én is Oroszét tíz-tíz forinttal megajándékoztuk.

Másnap a Rhédey-kert felé sétáltam és ott egy padon egy általam nem ismert kártyázó társaságot találtam. Közéjük ültem és játszottunk hol a veres, itt a veres-t. Én csakhamar elvesztettem vagy 35—40 forintot. S miután azt vettem észre, hogy sohasem tudom eltalálni, hol a veres, abba hagytam a játékot.

Az ügyvédemnek is adtam tíz forintot —

Itt megállott a szava és a rendőrbiztos is figyelmessé lett az ügyvéd szóra. Megkérdezte

hát, hogy miért is járt az ügyvédnél? Mayer folytatta:

— Mi türes-tagadás, kérem alássan: én el vagyok itélve 4 hónapra egy ló miatt; az ügyész ur a fogság megkezdésére két havi haladékot volt szives engedélyezni.

A nőmnek hazaküldtem tíz forintot és a többi pénz ott van a tölem elkobzottak közt.

Orosznak találkoztam adtam csütörtökön estére a Zöldfa-utczára, ahonnan szerdán az Edelmannéktól kapott öt forinttal másnapra biztatták az Edelmann nevében kért 500 frttal.

És a többit tetszik tudni tekintetes ur!

Mandel rendőrbiztos a vallomás után azonnal letartóztatta Orosz Gábort és nejét. Együttal megtartotta a házmotozást is, de csak néhány forintot talált abban a szekrényben, melyet Mayer megnevezett.

Érdekes a felemlítésre még az is, hogy a csaló Feldheiménak még egy levelet akart kézbesíteni, melyben megköszöni a férj a 600 forintot és még 600 frtot kér.

A köpenyegét Orosz szerezte valahonnan; tegnapelőtt hazudott, mikor azt mondta, hogy Belényesben vásárolta.

Mayert Oroszszal és feleségével is szembevitették. Bátran szemükbe mondta és ismételte vallomását, mi ellen úgy Orosz, mint a felesége — természetes — tagadással válaszoltak.

A kihallgatást és nyomozást ma folytatni fogja Mandel rendőrbiztos, ki tegnap már a törvényszék vizsgálóbírójának szóbeli jelentést tett az érdekes és a rendőrbiztos ügyességét dicsérő eredményről.

Valószínű, hogy holnap már az ügyészségnek lesz szerencséje a póruljárt csalókompániához.

* **Katonatiszti fizetések reformja.** A hadügyminisztertől — mint megbízható forrásból értesülünk — átirat érkezett a honvédtiszterhez a katonatiszti fizetések reformja tárgyában, mely a közös hadseregnek már legközelebb életbe lép. A reform az eddigi »föntartási járuléka« címén kapott összeget a tisztek rendes fizetéséhez csatolja, ami által a tisztek nyugdíjigénye tetemesen növekszik. A hadügyminiszter ezt a reformtervét Fejérváry báró honvédtiszter is életbe akarja léptetni a honvédségnél.

* **Dr. Bozóky újabb munkája.** A »Magyar Jogászegylet« ma este 6 órakor Budapesten teljes ülést tart, melynek egyetlen tárgya: Dr. Steuer Géza bemutatja dr. Bozóky Alajos nagyváradai kir. jogakadémiai igazgató dolgozatát »A hallgatólagos akaratnyilvánításról«. Jogakademiánk köztisztületnek örvendő tudós igazgatója — úgy látszik — nem elégedett meg a babérokkal, melyek országos hírnevéhez fűződnek, meglepi koronkint jogász kollégáit egy-egy olyan dolgozatával, mely mindig a legnagyobb tetszéssel és elismeréssel szokott találkozni a jogi irodalomban.

* **Katasztrófa egy temetésnél.** Velenczéből írják, hogy Norcziában egy temetés alkalmával éppen akkor, mikor a koporsót a sírba eresztették, a temető fala bedőlt s az egész gyászkiemelés maga alá temette. A papot holtan húzták ki a romok alól, ketten pár órai kioldás után haltak meg, hárman súlyosan megsebesültek s 15-en könnyű sérülést szenvedtek.

* **Háziezredünk mai hangversenye.** A »Fekete Sas« nagytermében ma este rendkívül érdekes szimphonia hangverseny lesz a katonai karmesterek nyugdíjalapja javára. A programot tegnapi lapunkban már közöltük, ezuttal csupán a jótékony ezél iránti tekintetből a közönséget akarjuk figyelmeztetni arra a kötelességre, melylyel tartozik a házi ezred zenekarának azért a sok élvezetért, melyeket a sítahangversenyek alatt és máskor és másutt nyújtott. — Reméljük, hogy a hangverseny anyagi sikere sem fog elmaradni.

* **A debreczeni kollégium fejlesztése.** Mint írják: a belügyminiszter most hagyta jóvá Debreczen közgyűlésének azt a határozatát, melylyel a kollégium két új tanszékre 100.000 frtot szavazott meg. Kikötötte azonban a miniszter, hogy a jogi katedrák tantárgyainak, esetleg a többi tanszékek tárgyainak ez alkalmából való csoportosítását föl kell terjeszteni a kultuszminiszterhez. Kijelentette továbbá, hogy a szóban lévő határozatnak megerősítése nem érinti a felekezetek egyetem állítási jogát s ez iránt, ha a debreczeni kollégium egyetemmé fejlesztésére kerül a sor, külön tárgyalás indítandó.

* **Külön kiadást adtunk tegnap is.** A felekezetnélküliségre vonatkozó §. megbukását tudattuk a nagyváradai előfizetőkkel. Ma a vidékiekre való tekintetből az érdekes táviratot lapunk más helyén reprodukáljuk. Együttal jelezzük azt is, hogy ezentul a fontos hírekről minden alkalommal azonnal értesíteni fogjuk az olvasóközönséget bizonyosságul annak, hogy a kiadóhivatal jövőre sem fog kimélni költséget akkor, midőn a »Tiszántul« olvasóit érdeklő hírek soron kívül való kiadását látja szükségesnek.

* **Herman Ottó muzeumi igazgatóőr.** Xantus János halálával tudvalevőleg a nemzeti muzeumban megüresedett az igazgatói állás s az állást — mint már megírtuk — a közoktatásügyi miniszter Herman Ottónak, a kitűnő tudósnak ajánlotta fel. Herman Ottó kijelentette, hogy a díszes állást elfogadja s a fölterjesztés a kinevezésre vonatkozólag már meg is történt. Minthogy ez az állás a képviselőséggel inkompatibilis, Herman lemond a képviselőségről és így nemsokára új képviselőválasztás lesz Miskolcra.

* **Névváltoztatások.** Steiner Albert bonyhádi illetőségű nagyváradai lakos vezetéknévénél »Salgó«-ra, továbbá Kohn Ignác noszvaji illetőségű nagyváradai lakos vezetéknévénél »Kovács«-ra kért megváltoztatását a belügyminiszter megengedte.

* **A ki korán kel, mit lel?** Azért tettük az általában komolyan értelmezett közmondás mellé kérdőjelet, mert egy orvosi szaklapban azt olvassuk most, hogy a korai felkelés kiválképp a városi emberekre nézve igen egészségtelen. A lélektani kísérletek azt igazolják, hogy az ember nem a reggeli órákban dolgozik a legjobban és leggyorsabban, hanem épp ellenkezőleg, a déli órák körül. A korai felkelés vágya azoknál, kik kora ifjúságuk óta a szabadban dolgoznak, nem a jellemzőságnak és testi erőnek, hanem az előrehaladottabb kornak a jele. Az öregek sokat alusznak, de nem sokáig. A hosszú, mély álom, az ifjak álma, ruganyos edényrendszerrel tételiz fel. A családapa, ki esti 11 órakor fekszik le és reggeli 5, vagy 6 órakor felkel, erőteljes és egészséges fiát, ki reggeli 8 óráig marad az ágyban, lustának tartja. A régi emberek korán keltek, de korán feküdtek is le. Igen ajánlatos volna, ha a mostani nemzedék sem térne el a korai lefekvés jó szokásától.

* **Ha te úgy, én is úgy.** Ugy látszik, a miniszter urak Nagyváradal szemközt mindig szükmarkuak maradnak, akárminő kormány vegye kezébe az ország gyeplőjét. Tegnap is érkezett egy leirat, mely előbbi állításunkat ékesen bizonyítja. Az építő iparosoknak nem lesz tanfolyamuk, mert az állami segélyt nem adták meg. Ez okból a város által megajánlott segélyt sem veszik igénybe az 1895. évre. Még megjárják az építő iparosok, hogy a város azt találja mondani a miniszteri leiratra, ha te úgy, én is úgy!

* **Az aostai herceg lakodalma.** Turinból táviratozzák: Az aostai hercegnek esküvője a párisi gróf leányával, Turinban fog megtörténni a legszükebb családi körben. Az esküvőnél azért kerülnek a nyilvánosságot, mert francia-

ellenes tüntetésektől tartanak. A boldog herceg szép feleséget és husz millió líra hozományt kap.

* **Uj főkonzul.** Ő csász. és ap. kir. Felsege Ratibor Córóey Miksa herceg követségi tanácsosnak, mint budapesti német császári főkonzulnak a működési jogot megadta és erről tegnap a nagyváradi és biharmegyei törvényhatóságokat értesítette.

* **A halottak halásza.** Pozsonyból írják: Abányszor a Duna valami szerencsétlen halottját elvitték a habok Pozsony mellett, mindannyiszor Ohnesorg Adolf volt az, aki őket kihalásztta és a városból a kitűzött díjat fölvette. Ez hozta aztán magával, hogy a nép azt állította, hogy Ohnesorg Adolf a tavasz jöttével, mely tudvalevőleg az öngyilkosok évadja, odaül a Duna partjára és lesi a halottakat s elnevezte a »halottak halászá«-nak. Most Ohnesorg Adolf, ki annyi öngyilkos iránt sajnálattal viselkedett maga lett öngyilkossá. Egy régi elültölhető pisztolyt megtöltött ólomdarabokkal és szíve felé irányítva elsütötte. De igen rosszul talált, úgy hogy részint a bordákba, részint a gyomorba hatoltak az ólomdarabok. Esméletlenül vitték a kórházba. A szegényt a nyomor és éhség vitte rá e tetre, pedig Ohnesorgnak hívják.

* **Lemondás és kinevezés.** Az élesdi sorozójárás polgári elnöke, Beöthy Attila leköszönt és helyébe Szunyogh Péter alispán Telegdy József országgyűlési képviselőt nevezte ki.

* **Drágasági pótlék katonáknak.** Arról értesülünk, hogy az ezredéves kiállítás tartama alatt a budapesti helyőrségi tiszték drágasági pótlékot fognak kapni rangfokozat szerint. Hadnagytól századosig 50 kr. századostól ezredesig 1 frt, ezredestől följebb pedig 1 frt 50 kr lesz a napi pótlék ugy a honvédségnél, mint a közös hadseregnél.

* **A pocsaji egyesület.** Az egyleti élet tért hódít magának utóbbi időben még a legkisebb faluban is, ahol akadnak a közérdek iránt érző vezérek. Pocsajon is megalakult a közművelődési és temetkezési egyesület — s mint tudósítónk írja — Béltéki Lajos elnök tegnap már be is terjesztette az alapszabályokat jóváhagyás kieszakölése végett az alispáni hivatalhoz.

* **A szomolnoki bányaezés.** Arról a tüzről, amely a felsőmagyarországi részvénytársaság szomolnoki bányáiban immár tizenhárom nap óta dühög, újabb a következőket jelentik: Ma az összes tárnákat be kellett földelni és művelésüket beszüntetni. A kormány Hüttl miniszteri tanácsost és Sziklay bányafőnököt küldötte ki, hogy az oltás iránt rendelkezzenek. A tüz előreláthatólag még hónapokig fog tartani az elföldelt bányában. A részvénytársaság károsodni fog ugyan, de a kár nem nagy, mert annyi kovandkő áll rendelkezésre, hogy a bánya akár egy évig is műveletlenül állhat. A legnagyobb csapás a munkásokat érte, akik többnyire szegény családapák és most munka- és kereset nélkül állanak. Emberélet nem esett áldozatul a bányatüznél, csupán eszméletet veszített öt munkás. Ezeket már veszte hitték, de a szabad levegőn maguhoz tértek. Szomolnok városa, amely meglehetősen el van zárva a világtól, aligha lesz képdés kiheverni a csapást, amely az által éri, hogy a bánya működése talán egy évig is szünetelni fog.

* **Szomorú jövedelem.** A gőzfertőtlenítő használatából a múlt év utolsó negyedében 31 frt 5 kr folyt be a város pénztárába. Bár ne lenne egy fillér jövedelem sem ezen a czimen!

* **Megszökött gonosztevő.** Nemrég sikerült Abaujszántón két egyént elfogni, a kik hamisított hatóságai pecsétokkal az egész országban számos csalást és okmányhamisítást követtek el. A vizsgálat ez ügyben, a roppant adathalmaz következtében még most is folyik.

A két jeles férfi egyike Singer Áron. (igazi nevét még most sem tudni, mert eddig nyolczféle nevet mondott), e hó 20-án reggeli 7 órakor az abaujszántói járásbíróóság börtönéből, egy vigyázatlan pillanatban az udvar kőfalát megmászva, elszökött és daczára annak, hogy a környékbeli esendőrök azonnal mozgósítottak és fáradhatlan tevékenységet fejtenek ki, még eddig nem sikerült kézrekeríteni.

* **A lebontott Széchenyitéri kioszk.** Emeltettük annak idején, hogy a város megengedte Müller Salomonnak, hogy a Széchenyitéren lévő régi rozoga kioszkot leromboltathassa s helyébe egy új modern nyári ezukrászda helyiséget építtessen. Ennek következtében a tegnapi nap folyamán a régi ócska kioszk áldozatul esett a kőművesek csákányainak és az ácsok fejszéinek. Pár óra lefolyása alatt csupán hült nyoma maradt a régi bódénak s most már a nyáron a Széchenyitérhez méltó diszes kioszkban fogyaszthatja a közönség a fagyaltot és egyéb hűsítő ételeket és italokat.

* **Öngyilkos részvénytársasági igazgató.** Röviden megemlékeztünk már Hadecksky Andornak, a nagy-boeckói Első Magyar Vegyipar-Részvénytársaság igazgatójának öngyilkosságáról. Ujabb a következőket jelentik az öngyilkosság részleteiről: Hadecksky, aki felesége halála után nemrégiben másodszer is megházasodott, családjával, feleségével és első feleségének két gyermekével Budapesten lakott. Ő azonban nagyon ritkán volt Budapesten, mivel a nagy-boeckói virágzó vegyipar részvénytársaságnak buzgó és törekvő igazgatója volt. Második felesége, akinek gyermekei nincsenek, mostoha gyermekeivel rosszul bánt. Fia, aki nagyon szívére vette mostoha anyjának kegyetlen bánásmódját, a napokban pisztolyal a véget vetett életének. Mikor Hadecksky fiának szomorú sorsáról hírt kapott, formális buskomorságba esett; nem evett, nem ivott és nem aludt rendszeren. Ereje nap-nap után csökkent és csak keveset beszélt. Hozzá tartozói észrevették ugyan a nagy változást, de nem mertek szólani. A minap reggel fölkel, felöltözött, szakácsnéjétől teát kért, s amikor ez a teát bevitte, gazdáját a földön véreben találta. Hadecksky egy éles konyhakéssel mellén tizenhat helyen szurta meg magát, aminek következtében nagy kinok között meghalt.

* **A biharmegyei marharakodók.** A földművelésügyi miniszter az 1895. évre engedélyezett marharakodó (etető, itató, fertőtlenítő) vasuti állomásokról egybeállított jegyzékét megküldte a megye alispánjának, oly utasítással, hogy azt a vasuti állomásokhoz kirendelt szakértő állatorvosoknak küldje meg, használat végett. Ily állomások Biharmegyében a következők: Élesd, M.-Telegd, Bihar, Pap-Tamási, Erdőszeg, Ér-Selind, V.-Ábrány, Margitta, Szakáll, Komádi, Ihrász, Kót, Rév, Sarkad, Cséfla, Nagy Szalonta, Saáp, B.-Ujfalú, Mező-Keresztes, Belényes, Dobrest, Drág-Cséke, Vaskóh, Gyires, Gyapoly, Hollód, Sólom, Szudrics, Székelyhid, Érmihályfalva, Derece, H.-Pályi, Nagy-Léta.

* **III. Sándor császár ajándéka.** Az orosz-francia ünnepélyességek alkalmából az azóta már elhunyt Sándor császár drendelte, hogy a kaukázusi hegységekből tiszta jaspismonolit darabot hasítsanak ki s az orosz tiszték nagy-szerű fogadtatása emlékére készítsenek belőle egy urnát Páris városának. Ez lett volna a császár ajándéka. Azóta az ajándékozó meghalt, hanem az urnát elkészítették s Mohrenheim nagykövet most értesítette a francia külügy-minisztert, hogy az elhunyt császár emlékét a napokban Párisba szállítják. Az urnát Francia- és Oroszországot ábrázoló alakok díszítik s talpzatába e két szót vásték: Kronstadt-Toulon.

* **Felebbezés az utcavonal miatt.** Poy-nár János nagyváradi lakos felebbezést adott be az ellen, hogy a tanács az építkezési vonalat akként állapította meg a Mészáros-utca felől a mint azt a szépművészeti és közlekedési bizottság javasolta, a mely szerint a Stiedl-féle

ház irányában folyamodó, illetve felebbező házának egy része levágandó lesz. Az ügy most a jelzett bizottságnak adatott ki ismét, hogy a levágandó terület értékét s ennek alapján a Poy-nár Jánosnak fizetendő összeget állapítsa meg. Természetesen ezen kérdés még a közgyűlés és a miniszter elé fog terjesztetni.

* **A tubák és az influenza.** Az influenza ragadós és egyelőre, ha nem is életveszélyes, mindazonáltal olyan betegség, amelyet gyógyítani nem lehet, meg kell várni míg magától elmúlik. Sokan törték a fejüket valami olyan orvos-szeren, amely az influenzát megszüntesse. A cognac-gyárosok a cognacot ajánlották, mint feltétlenül biztos panácea. A sörfőzők valószínűleg a sört ajánlanák. A közönség egy ideig sok cognacot is ivott, aminek meg volt az az eredménye, hogy a cognac-gyárosok igen egészségesek maradtak. Most ujabb, a komoly Times hasábjain, egy orrkéjencz gentleman a tubáknak, álneven burnótnak csinál reklámot. Kijelenti, hogy akik rendszeresen tubákolnak, nem kapják meg az influenzát, amely állítólag az orron keresztül sompolyog be az ember szervezetébe. A tubák mint orr-őr megcsipi és előli a sunyin belopódzó és utlevél nélkül csavargó influenza baktériumát. Mindezt a komoly Times írja. Elképzelhető, hogy mily jóízűt mosolyog erre egy tapasztalt influenza baktérium.

* **Helyes intézkedés.** A mezőgazdasági törvény végrehajtására vonatkozó utasítás 23. §-a értelmében a haszon állatok létszáma minden évben legelőre való kihajtás előtt össze-irandó s ennek eredményéről a földművelési miniszterhez jelentés teendő. Az állategészségügyi törvény végrehajtására vonatkozó utasítás 56. §-a értelmében pedig ugyancsak a haszon-állatok legelőre való kihajtás előtt egészségileg megvizsgálandók s a vizsgálat eredményéről szintén jelentés teendő. A miniszter most az eljárást munka és időkimélés szempontjából egyesíteni rendeli vagyis az állatlétszám össze-írását és egészségi állapotának megvizsgálását ezentul egyszerre kell foganatosítani.

* **Népmozgalmi statisztika.** A »Szent László«-ról címzett róm. kath. plébánia területén 1894. év folyamán született 130 gyermek, elhalt 107 egyén, házasság kötött 37.

* **Jövendőmondás kutyakorbácsal.** Botrányos eset történt Kolozsvárt. O. R. ottani kereskedő két hölgygel, egy kutyával és egy kutyakorbácsal beállította az alsó szén-utca 23. sz. házához, mert tudni akarta, hogy mi van megírva a csillagok közt a maga, hölgyei és kutyája számára. Ebben a házban ugyanis egy kártyavető lakik, a ki azelőtt feltárta a homályos jövő titkait, de a ki éppen akkor kelt föl több heti betegség után s most nem kíváncsi többé a jövő titkaira. O. R. ur felszólította a beteg látnokot, hogy nyissa meg ajkait. A szegény ember betegségére hivatkozott s nem akart kártyát vetni. De O. R. nem sokat teketóriázott, hanem előszedte a kutyakorbácsot s verni kezdte a szegény beteget, a ki az ütlegek elől az udvarra menekül. A hős oda is követte s folytonos szitokkal illetgetve, csak akkor tartotta czélszerűnek hölgyeivel, kutyájával és kutyakorbácsával ellállni, mikor a lakók is közbeléptek.

* **Elmaradt sajtóper.** Folyó hó 27-ikére volt kitűzve az aradi szociálisták sajtópörének esküdtszéki tárgyalása Nagyváradon. A sajtóper, melyet Schrodtt Lajos indított Kinczig Lajos ét 10 társa ellen, már többször lett elnapolva. Most a törvényszék a magánvádoló Schrodtt Lajos kérelmére ez ügyben az eljárást beszüntette. Így egy érdekes esküdtszéki tárgyalással kevesebb lesz az idén Nagyváradon.

* **Reklám miss Zephorának.** Egy természetes és vaskos, de még inkább súlyos hölgy mutatja magát napok óta a »Sas«-szálloda egyik emeleti szobájában. A vidéki atyafiak, különösen a szegény vásár alkalmával megbámulták csoportonként a kiakasztott és a csodás hölgyet ábrázoló primitív

olajfestményt. Tegnap is nézdegélték, de inkább azt a kis sánta impresszáriót, aki a kép mellett nagy állva nógatta a publikumot a még soha nem látott esoda megtekintésére. A bámulók közül megszólalt a nagy kinálgatásra az egyik paraszt.

— Ni hogy fel van dagadva annak a vigézőnek a kipe!

— A bizony, mondja a másik. Tegnap még kutyabaja sem volt. Bizonyosan az a nem tudom én hány mázsás ténsaszony találta pofon törülni az ifju urat, mert nem jól mondta el idekint a leczkáját...

— Akkor hát mégis igazat beszélhet az erejéről. Most már csakugyan megszékírozom érte ezt a lyukas piczulát...

*** APRO HIREK. Egy örült öngyilkossági kísérlete.** Rettenetes módon akarta magát megölni a napokban Bécsben egy ismeretlen ember. Előbb egy zsebkész pengéjét nyelte el, azután pedig hosszú gombostűket szurkált a jobb oldalába. A szerencsétlen embert, a kin az elmeháborodottság minden jele látszott, Krafft Ebinger tanár pszichiatriai klinikájára szállították. Állapota életveszélyes. — **Robbanás a vonaton.** Prinzersdorf állomáson a bécs-szalzburgi vonalon, egy tehervonat tolatásánál a mozdony kazánja fölrobbant. A fűtő életét veszítette, a mozdonyvezető súlyosan megsebesült. — **A gyulai megyei kórház egyik szobáját a napokban nehezen lehetett kinyitni.** Veres Juliánna megfigyelés alatt álló elmebeteg nő akasztotta rá magát egy őrizetlen pillanatban. — **Bécsben** Albert Rudolf mészárossegéd és marhakereskedő megölte 24 éves kedvesét, Lehner Annát. A leányt több késszurással ölte meg. A gyilkos maga jelentkezett a rendőrségnél. — **Ünnepélyes alapkövetétel.** Pozsonyban az Orsolyákról címzett női kolostor tanítónőképzőt épített a kolostor kertjében. Az új intézet fővédnökségét Izabella főhercegnő fogadta el. A munkát már ősszel megkezdették és tegnapelőtt Izabella főhercegnő jelenlétében ünnepélyesen letették az új tanítónőképzőnek alapkövét. — **Lesseps utóda a francia akadémiában.** A Lesseps Ferdinánd halálával megüresedett akadémiai tagsági állásra — mint Párisból jelentik — Carnot Adolf vegyész, a meggyilkolt Sadi Carnot, volt köztársasági elnök fivérének választották meg. — **Tisza-Igaron** Felér Vince ref. lelkész lakásán gyógyíthatlan betegsége miatt felakasztotta magát. — **Hétfáron** tíz ház leégett. A kár igen nagy.

A közönség köréből.

Nyilvános köszönet.

A nagyváradai »polgári takarékpénztár« jótékony ezélokra megszavazott összegből; a nagyváradai gör. kath. elemi fiú iskola szegény tanulói részére 20 frtot ajándékozott. — mely nemes tettért, fogadja e helyen is szíves köszönetünket a nevezett pénztár elnökének és buzgó vezetőségének.

Nagyvárad, 1895. március 22.

az iskolai igazgatósága.

Vonatok érkezési s indulási ideje.

Érkezik:	Indul:
Budapestről 2-12, 7-08, 1-50, 7-15 — 3-46.	Budapest felé 2-25, 8-43, 11-04, 12-23, 2-26.
Kolozsvárról 2-18, 10-44, 11-41, 8-00, 8-38.	Kolozsvár felé 2-19, 7-15, 2-24, 4-00, 12-05.
Szegedről 8-30, 9-32, 5-30.	Szeged felé 4-25, 7-33, 10-15.
Aradról 9-32.	Arad felé 4-25.
Vaskóh-Belényesről 11-28, 9-07.	Vaskóh-Belényes felé 5-10, 2-10.
Gyoma-Kótról 10-10, 8-02.	Gyoma-Kót felé 7-00, 2-05.
Érmihályfalváról 8-15, 9-22.	Érmihályfalva felé 6-45, 4-40.

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

EGYLET.

Rabsegélyző-egyleti közgyűlés.

Meghívás.

Tisztelettel kérem a »Rabsegélyző-egylet« összes tagjait, hogy vasárnap (március 24.) délelőtt fél tizenegy órakor a fogházépületben pénztárnok-választó közgyűlésre meg-

jeleni szíveskedjenek, megjegyezve, hogy a második határidőre kitűzött közgyűlés a tagok számára tekintet nélkül fog határozni.

Nagyvárad, 1895. márc. 21.

Gyöngyössy Lajos,
alelnök.

A betegsegélyző pénztár közgyűlése.

A nagyváradai ipartestület betegsegélyező pénztári kiküldött urakat — a folyó évi márc. hó 24-én d. e. 10 órakor az iparos körben tartandó rendes évi beszámoló közgyűlésre tisztelettel meghívjuk — s felkérjük, miszerint tekintve az elintézendő ügyek fontosságát a jelzett időben és helyen multhatatlanul megjelenni szíveskedjenek.

A közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság a felügyelő bizottság választás alá eső tagjainak és a választott bíróság választása.

2. A tartaléktöke magassága iránti határozathozatal, illetve javaslatétel.

3. Az igazgatósági pénztári jelentés és zárszámadások fölötti határozathozatala, valamint a felmentvény iránti határozat.

4. A betegségi statisztika.

5. A tagsági statisztika.

Nagyvárad, 1895. évi márc. 22.

Titkár helyett:
Spitz Manó.

Bertsey György,
elnök, igazgató.

REGENY-CSARNOK.

Inkognitó.

Jüngst A. elbeszélése.

(17)

Fordította: Bércziházi Bérczy Margit.

A következő estén ismét ott ült Stetten keserű mosolyal ajkán, olvasva tegnap irt sorait. Egyszerre oly mozdulatot tett, mintha el akarná tépni a papírost, de mégsem tevő, hanem kisimítva a levelet tovább irt.

augusztus 23.

Épen azon voltam, hogy egy érzélgős ömlengést megsemmisítsek, azonban azt hiszem jobb, ha tökéletesen ismered fiad lelki állapotát. Akkor megérted, miért tértem el utirányomtól, s miért halasztom hazatérésemet.

Hella elment sohaszontlátásra, anélkül, hogy egy szót, egy jelt, egy üdvözlőt hagyott volna számomra. Majdnem visszatámolyogtam, midőn a multkor Sorapikból hazatérve Sepp azon hírrel lépett elé, hogy a két hölgy ma reggel a 10-es szám alól 9 órakor elutazott. — Hová? — kérdésemre csak vállalt vont. — Tollbachba s onnét vasuton természetesen Lienzbe.

Nem tudom hogy értem el szobámat; kábult voltam azon gondolatra, hogy ő ki egész lényemet betölté, ki egyetlen gondolatomat képezte, engem ellök magától, mint egy megunt játékszert s én neki semmije sem voltam a világon?! Csak most midőn elvesztém, érzem mennyire szerettem, hogy nem haboztam volna ő és grófi koronám között. S ő a gazdag polgárleány. — mert föltűnést keltett az inasnak adott 100-as frankjával. — ő azt gondolta, hogy a szegény professor még komolyan reá meri vetni szemét. Persze a pénz számít csak. Most már nem szándékozom Heiligenblutot s a Grossglocknert meglátogatni. A hölgyek Franzenstetből jöttek, s minden valószínűség szerint Lénybe mennek. Stein kisasszony határozottan kifejezé őhaját, hogy a Grossglocknert közelről láthassa. Találkozoai semmiesetre sem akarok vele, de a hegyek áhitatos esendje is terhemre van már. Azért holnap Veleaczébe indulok. Még persze nincs ideje az olaszországi tartózkodásnak, de embereket, mozgást, életet kell látnom, s itt nem kell ismerős arcoktól rettegni.

Leveleid mint annakelőtte, a Bauer szállodában találhatnak.

Lajos od.

VIII.

— Mit gondol fenség, nem tenne jót, ha a szépművészeti akadémiába hajtatna, hogy Titián remekműveit, melyek tegnap egész csodálatát felköltötték, ma ismét déli napfénynél tekintse meg? — kérde Schönfeld kisasszony, ki rossz hangulattal küzdve dőlt egy karosszékbe.

— Hagyjon engem ködves Schönfeld, fáradt és elesigázott vagyok; pihenésre van szükségem, nem nézhetek ma már képeket.

— De mit szól fenséged egy kiránduláshoz a Lidóra? A sziget csöndessége, s az élénkebb tengeri levegő felviditaná drága hercegnőm idegeit.

— Legjobban szeretek így csöndesen fekvé maradni Schönfeld; mit sem tenni, beszélni, csak pihenni. Az éles napfény sérti szemem, a nesz fájdalmat okoz nekem, s ha elképzelem, hogy a szász báró, ki tegnap az Assunta előtt háborgatott s azután egész a Márkus templomig üldözött, — megint elénk tolakodnék kihívó arcával, úgy már a pusztá gondolatra rosszul érzem magam.

— Fenséged csak most tapasztalja, hogy mit tesz az, illő kíséret nélkül utazni. — felelé nem minden guny nélkül Schönfeld kisasszony. — A csendes hegyi vidéken csak megjárta; az emberek többé-kevésbé együgyűek voltak s maga Stetten professor is birt annyi műveltséggel, hogy bizonyos határokat túl ne lépjen; itt ellenben hercegnőm az egész világ tekintetének ki van téve... de én ártatlanságom tudatában mosom kezeimet, mert kértem, fohászokodtam, esküdöztem tegnap, hogy vessünk már egyszer véget ezen kóborlásnak, s térjünk vissza Grácba. — ám hiába.

— Önön nem mult Schönfeld; ezt irásban is adom, ha netalán kívánja. — mondá Hella boszusan.

— Ah mily fojtó itt a levegő. Rendeljen egy gondolat. Mégis elmegyünk a Lidóra.

Egy negyedóra mulva nesztelenül szelte a kis hosszú orru fekete hajócska a Laguna habjait.

Hella föllélegzett, midőn a hüs szellő homlokát érinté. Szótlanul, gondolkozva ült Hella a gondola padján, s csak néha érintette egy-egy szórakozott tekintettel a vidéket. Midőn az evezős St. Elisabethenél kikötött, csak akkor riadt föl Hella álmadozásából. Halk sóhajjal ugrott partra, a gondolásnak pedig meghagyá, hogy visszatértökig ezen helyen várakozzék. A rövid ut a sétányig csak hamar meg lön téve, s Hella örömmujongásba tört ki a végtelen nagy tenger láttára.

— Ah ez főséges, elragadó! — kiáltá — mialatt üdvözlőleg terjeszté ki karjait a kék Adria felé.

— Ujra élek. Építsünk itt kunyhókat kedves Schönfeld, azaz foglaljuk el ama padokat, s ne távozzunk, míg a nap le nem áldozik.

Schönfeld kisasszony követé urnőjét, s helyet foglaltak a padon, mely a part szélén volt, e remek kilátást nyújtott a fénylő víztükörre.

A szünet nélkül emelkedő hullámok lassu vonalban közeledtek, hogy aztán csobogva törjenek meg a part homokjában. Semmi hang, semmi nesz. Egy magányos vizimadár hangtalanul lebeg a végtelen simaság fölött; egy vitorlás tűnik még fel, — sehol más életjel.

Hella ismét ábrándjaiba merült, míg Schönfeld kisasszony, ki már több napja hiába gongolozott a hercegnő bus arca fölött, nem merészle a csendet megszakítani.

— Mily véletlen nem remélt szerencse, végre itt találni a hölgyeket; miután hiába vártam ma reggel a San Marconál, — susogá mögöttük egy kellemetlen hang.

Hella összeborzadt, de nem szólt; Schönfeld kisasszony nyugtalanul mozgott ide-oda.

— Igazán hölgyeim oly hallatlan szerencse ez, melyet alig vagyok képes felfogni.

Az ekként szóló divatosan öltözött, szikár uracs, kiélt vonásokkal, közelebb lépett. Mivel egyik hölgy sem válaszolt, szeméhez illeszté monokliját, kihívó tekintettel méregetvén őket.

Hella fölemelkedék, valamint Schönfeld kisasszony is.

— Nagyságod csak nem lesz oly kegyetlen, hogy jelenlétének üdvétől megfoszt? — kérde affektált mosolyal, mialatt közelebb tolakodott Hellához.

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K.

Országgyűlés.

(Folytatás.)

Zichy Nándor gr. főszovalása után, ki a Román Miron metropolita által beadott módosítványt pártolja —

a főrendiház a szakaszt változatlanul elfogadja.

A II. fejezetnél

a törvényesen elismert vallásfelekezetekről

Zichy Nándor gróf a fejezet kihagyását kívánja.

Wlassich Gy. miniszter kijelenti, hogy ez a fejezet kardinális tétele az egész törvényjavaslatnak, azért ragaszkodik ahhoz.

Elnök elrendeli a szavazást, mely a kormány javára 4 szótöbbséget eredményez.

A III. fejezetnél, mely a felekezeteken kívül állókról szól

id. Széchényi Imre gróf benyújtja ismert határozati javaslatát, mely így hangzik:

Indítvány.

Indítványozza, hogy a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslat 22—29. §-ai kihagyassanak s azok helyett, mint új 22. §-a következő rendelkezések vétessenek fel.

22. §.

A miniszterium utasítatik, hogy azoknak vallásjogi viszonyait, kik sem valamely bevett, sem valamely törvényesen elismert vallásfelekezethez nem tartoznak vagy nem esatlakoznak, addig míg valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe be nem lépnek, rendeleti uton szabályozza.

Nevezetesen megállapítandók:

az a módoszat, mely mellett valaki a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek valamelyikéből kiléphet;

továbbá az eképen kilépetteknek azon vallásfelekezet irányában való jogviszonyai és kötelezettségei, melyből kilépett;

végre az 1894. XXXII. t. cikkben lefektetett elvek szerint és szem előtt tartva azt az alapelvet, hogy a gyermekeknek minden esélyre valamely bevett vagy törvényesen elismert vallást kell követniök, illetve ezek valamelyikében kell neveltetniök, tüzetesen szabályozandó azoknak a gyermekeknek vallási jogviszonya és vallási nevelése is, a kiknek egyik vagy mindkét szülője a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikéhez sem tartozik.

A fennebb említett kérdések szabályozása iránt kiboosátandó szabályrendelet utóbb a törvényhozás beleegyezése nélkül sem vissza nem vonható, sem nem módosítható.

Andrássy Aladár gr. magáévá teszi az indítványt, mert ez által elkerülhető az ominozus »felekezetnélküliség« terminusa.

Elnök figyelmezteti a méltóságos főrendeket, hogy a hármass bizottság is ajánlott módosításokat, melyeket

Rudnyánszky br. felolvass.

Zichy N. gr. az egész fejezet elhagyását indítványozza

Keglevich István gr. azon a véleményen van, hogy Zichy N. gr. indítványára kell először szavazni.

Zichy N. gr. csak akkor fogja indítványát betervezni, ha Széchényi gr. és a bizottság módosításait a ház elvetné.

Erre Schlauch Lőrincz bíboros püspök tartja meg beszédét, mely egész terjedelmében így hangzik:

Az igen tisztelt főrendi tagtársunk módosítványához nem járulhatok. Nem járulhatok, mert lényegében fentartja ezen elvet, mely a III-ik fejezetben foglaltatik, csak a formát változtatja és azt, a mit törvényben kimondatni nem akar, azt rendeleti uton, a mi szerintem

még veszedelmesebb, még is életbe léptetni kívánja.

Megengedem, hogy lehetnek esetek, a melyekben a rendeleti uton való intézkedés célirányosabbnak mutatkozik, mint a törvény általi intézkedés.

Ez történhetik, a midőn az államélet fejlődésében előáll a subsidiario modo való intézkedésnek szüksége oly esetekre nézve, melyek vagy esekélyebb fontosságuknál, vagy a törvényhozási aktusra még meg nem érett természetüknél fogva ideiglenes ellátást kívánnak, — de egy oly kérdésben, melynek fontosságát senki sem tagadhatja, mely mélyen belevág az államnak erkölcsi életébe, melynek mily módon való megoldása *kiszámíthatlan befolyással* lehet azon alapsra, a melyen a magyar állam századokon át nyugodott, sőt *megbéníthatja* azon erőt, mely az államnak legbiztosabb fentartója, — egy ily kérdésben *szabad kezet* adni az alanyi felfogásnak, az egyéni elhatározásnak, ezt én nemcsak indokolatlannak, hanem fölötte veszedelmesnek tartom.

A modern állam, vagy tulajdonképen a képviseleti rendszer elmélete szerint a törvény *a közakaratomnak, az államnak* kifolyása, a rendeleti hatalom pedig csak a *végrehajtó közeg* tekintélyén nyugszik. *A törvény tekintélye tehát nagyobb, mint a rendeleteké.* Az absolut kormányzatban e különbség nem létezik, a képviseleti alkotmányokban azonban a törvény és rendelet közti különbség mindinkább kidomborodik, *mert a törvény a jognak codificatiója, a rendelet pedig csak kiegészítő eszköz, vagy pólló rendszabály.*

Angolországban például a rendeleti jognak igen szűk korlátai vannak, Észak-Amerikában nagyon élesen megkülönböztetik a törvényhozói és végrehajtó hatalmat és nem engedik a kétőt összezavarni, mert mennél inkább elmosódik e két fogalom közti különbség, annál közelebb áll az absolutismus, mely annál veszedelmesebb, mert a képviseleti rendszernek elfajulására és következetesen a többfejű állam mindenhatóságra vezethet és pedig bármily formában jelentkezzen is, mindig gyűlöletes, *mert a mi alatta szened: az a jog, az a szabadság, az a jogbiztonság.*

Magyarországon a képviseleti rendszert tekintjük törvényes kormány-formának, ennek konsekvenciája pedig az: *hogy a discretionarius hatalom mennél szűkebb határok közé legyen szorítva.*

Őseink panaszkodtak, ha pátensek által kormányoztattak, ez ellen törvényekben óvást emeltek és igen gyakori eset volt, hogy az ily rendeleteknek mint törvényteleneknek megtagadták az engedelmisséget. *A magyar csak a törvénynek tudott engedelmeskedni, a rendeletek tára nem nagy tekintélyvel bírt előtte.* A módosítvány is nem mást czéloz, *mint utat nyitni a patens-rendszernek, midőn oly ügyet, mint a vallás vagy vállalatlanság, felekezetiesség vagy felekezetnélküliség ügyét, discretionarius eljárásra akarja birni.*

Méltóztassék — hogy csak felemlitsem — visszaemlékezni azon időre, a midőn *protestáns polgártársaink* vallási ügyeit — pedig tán nem is dogmatikus ügyeit — rendeleti uton akarták szabályozni; méltóztassék megfontolni, mily zavart idézett fel a *februári rendelet!* Mai helyzetünk egész szerencsétlensége oda vezethető vissza; és ime ma ismét egy kimondhatatlan fontosságu kérdést, mely magában a törvényhozás termében a kedélyeket oly nagy mozgásba hozta, a rendeletek útjára akarnak bocsátani!

Az eszmék rokonságánál fogva itt még egy másik tárgyat kívánok kapcsolatosan felemlíteni.

A midőn tudniillik a három egyházpolitikai törvény szentesítése volt, a lelépett kormány a házassági ügyekben való eljárásról törvényjavaslatot készített, melyet a törvényhozás elé kívánt terjeszteni. Az előbbeni kormány tehát ezen nagy súlylyal bíró ügyet a törvény útján kívánta rendezni. Ma, — a mint azt egész bizonyossággal állítják, — e törvényjavaslat melőzését contemplálja a kormány és a legelőbbséggé, százezer családnak boldogságát, vagy boldogtalanságát érintő ügyet ismét a rendeleti uton kívánja terelni; vagy — a minek sérelmes voltát tagadni nem lehet — az eddig

gyakorlatban volt, nagyobbrészt a birói belátásra bízott, a protestáns házasságokban követett eljárást az összes felekezetekre kívánják kiterjeszteni; az összes katolikus házasságok Magyarországon tehát egy tollvonással kérdésessékké tétetnek.

Ez Méltóságos Főrendek! a rendeletek lejtője, ez a pátensek uralma minden hiányaival, minden visszaéléseivel. — Ez nem a jogállam elve — még ha az elfogadjuk is —; mert ennek alaptétele a törvény, — a törvény és ismét a törvény, nem pedig a rendeletek özöne.

Aki Tocquille és Taine munkáiban azon iszonyatos katastrophának, melyet francia forradalomnak neveznek, előzményeit olvassák, észre fogják venni, hogy ennek előidézésében nagy része volt azon tulságos rendelkezési visszaéléseknek (ordonances), amelyek törvény hiányában a szabad mozgást oly annyira korlátozták, hogy a jogbiztonság minden irányban majdnem teljesen megszűnt.

II. Az egyházpolitikai törvények tárgyalása alkalmával mondatott, hogy *a jogállam követeli az egyházi és a polgári vagyis állami jogkörnek szétválasztását* s így a polgári házasságnak és állami anyakönyvek behozatalát; ma ugyanazon alapon kívánják a teljes vallásnélküliségnek elismerését, *mint postulatumát azon egyéni szabadságnak, melylyel mindenki a jogállamban bir.*

Szép a jogállam eszméje, ha nevének megfelelné; de mivel ma ugy értelmeztetik, hogy az állam minden jognak kuforrása, sőt ura, *mindazt, amit a jogállam címén ajánlanak, nem lehet minden skepsis nélkül fogadni.*

En a házassági jogot soha sem tartottam a jogállam attributumának még akkor sem, ha az a legideálisabb értelemben vétetik. *Még 150 esztendő előtt a jogállamnak neve sem volt ismeretes, annál kevésbbé annak tudományos önkényen alapuló tételei;* a házasságnak dualisticus isteni és emberi természete pedig viszányul a legkorábbi századokra. — A római jogban a házasság *„inris divini ac humani communicatio“* volt, — a keresztény házasság *»individua vitae consuetudo«* volt, — az egyoldalú polgári házasságnak nincsen definitiója, csak azt mondják róla, hogy: »szerződés«. — Az állam a vallás-erkölcsi mozzanatra nem fektet súlyt, az állam tekintélye minden, a vallás csak mellékes, legfölebb pótszertartás.

És sajátságos! Midőn a magyar liberalizmus a jogállamra támaszkodva a házassági intézmény fölött korlátlan intézkedési jogot tulajdonit magának oly annyira, hogy czéljának elérésére még a rendeleti joghoz is folyamodik, és az egész egyházpolitikai eljárást azzal is indokolja, hogy általa a nemzetet tömöríteni, egységessé és ez által erőssé tenni kívánja; az alatt egy másik szélsőségbe esik az által, hogy a lelkiismereti jognak korlátlan szabadságát proclamálja, mely a történelem tanúsága szerint nem a tömörítésre, hanem a decompositióra szokott vezetni.

Államok csak positiv tényezők közbenjöttével szoktak létesülni és fentartatni, negativ tényezők csak ronthatnak; az elv pedig, mely a felekezetnélküliségnek kiindulási pontja, negativ természetű, mert megtagadja az alapot, a melyen a társadalomnak és így az államnak is nyugodni kell. *Atheus államot a világ még nem látott,* pedig az elv, melylyel oly veszélyes kísérletet tenni akarnak, egyenesen oda vezet. —

A kísérlet mit sem vesz veszélyességéből, sőt igen aggályossá válik az által, ha az egy törvényes felhatalmazással az egyéni velleitásokra bizatik és így a bizonytalanságnak a meglepetéseknek és tévedéseknek tág kapu nyitattik. —

M. F.! *A magyar társadalom egyensulya ugy is meg van már zavarva,* a felekezetnélküliség által az még complicáltabbá válik.

Veszedelmes örökség az, a melyet a kormány átvett. Nem magyar őseink öröksége az. *Uj tőke az, mely ki nem forrt eszmékből, kétes értékű ujításokból, idegen transcripciók-ból, a magyar nemzet ősi jellegétől eltérő intézményekből,* most pedig még a *vallástatlanság gondolatát is tartalmazó törvényből lett alkotva.* —

Óriási feladat lesz e tőkét gyümölcsöztetni, talán a lehetetlenséggel határos; a nyugtalanság pedig növekedni fog. *En azt hiszem,*

hogy *fájdalmas csalódásra* fognak ébredni azok, kik a törvények életbeléptetésével eltűnteni reménylik a zavaró momentumokat.

A vihar által felkorbácsolt tenger a szélnek megszűntével lecsendesül. Mélyebb a kedélyélet a tengernél, és ha ez egyszer fel van ijjesztve, azt sem törvények, sem rendeletek nyugalomra hozni nem fogják, míg a nyugtalanság oka el nem hártatik.

Méltóztassanak ezt megfontolni, *ne méltóztassanak azt kockáztatni, amit büntetlenül még egy nemzet sem tett*; tudniillik: a *vallásatlanságnak kaput nyitni* és ez által az alapot veszélyeztetni, amelyen minden művelt társadalomnak állani kell!

Méltóztassanak a felekezeti különiséget teljesen elejteni, elejteni a törvényben, elejteni a rendeleti felhatalmazásban.

Utána Prónay Dezső báró szólal fel álláspontjának indoklására. Szenvedélyes hangon neki megy a néppártnak, mivel felekezeti alapon indult meg. Nem tartja elfogadhatónak a Széchenyi gr. javaslatát sem, hanem a törvényjavaslatot változatlanul kívánja fentartani.

Wlassich Gy. miniszter a főrendiházban szokatlan hangon bírálhatja Schlauch bíboros püspök érvelés modorát és saját katedrai modorában tanítgatja a főrendeket közismeretű fogalmakra közben saját rabulisztikájának kátyujába annyira belelovagolja magát, hogy nem bír kibontakozni. A magyarokról fölfedezi azt, hogy mindig fogékonyak voltak az üdvös reformok iránt, amit bizonyít a kereszténységre való áttérésük is. (Zajos derűtség.)

Eszterházy Miklós M. gr. indítványt ad be, hogy az egész III. szakasz töröltessék.

Keglevich István gr. ellenzi a szakasz kihagyását. Elfogadja a kormány által előterjesztett javaslatot, de oda konkludál, hogy az esetleges módosításokat is elfogadja, ha — és a melyeket a kormány is elfogadhatónak tart. (Gunyos derűtség az ellenzéken.)

Vécsey József br. az Eszterházy Miklós M. indítványát pártolja, mert igen szükségesnek tartja, hogy ez a fejezet teljesen kihagyassék. — Széchenyi gr. módosítványát csak hatósági spion-rendszerrel véli fontarthatónak, mert más-ként hogy lehessen csak fogalmat is alkotni arról, hogy valaki meggyőződésből akar-e felekezeten kívül állani.

Elnök a vitát berekeszti.

Erdélyi Sándor igazságügyminiszter rokon-szenvesen és minden személyi támadások kerülése nélkül a törvényjavaslat végrehajthatóságát igyekszik kimutatni. Hogy a házassági perrend-tartásra vonatkozólag nem most, hanem csak az év vége felé kíván javaslatot betérjeszteni, annak oka az, hogy a felizgatott kedélyek érzékenységét óhajtja kimélni.

Elnök elrendeli a szavazást és pedig először a gr. Eszterházy M. M. indítványára, mely az egész III. szakasz törlését kívánja.

Öt perc szünet után

megtörténik a szavazás, melynek eredménye, hogy 126 főrend elfogadja a gr. Eszterházy Miklós M. indítványát, 118 pedig elveti, e szerint a III. szakasz 8 szótöbbséggel elbukott.

Elnök kihirdeti az eredményt és daczára annak, hogy a többség a vita folytatását kívánja, az idő előrehaladottságára való tekintettel az ülést fél 4 után berekeszti.

A tapolczai kerület.

Budapest, márcz. 22. (Saját tud. táv.) A Csigó Pál halálával megüresedett tapolczai kerületben, — hol Kossuth Lajos fog függetlenségi programmal föllépni — a kormánypárt Hertelendy Ferenczet jelölte. A néppárt is mozog.

Hírlapírók párba.

Budapest, márcz. 22. (Saját tud. táv.) Bartók Lajos országgyűlési képviselő és szerkesztő a Pesti Naplóban személyéről megjelent gyalázó cikk miatt kihívta Vészi Józsefet, a lap főszerkesztőjét. A párba ma délután történt meg a Fodor-féle vivóteremben és Bartók megsebesülésével végződött.

Bánya-katasztrófa.

Budapest, márcz. 22. (Saját tud. táv.) A Rocky-Mountains-i szénbányákban történt robbanás 60 ember életét veszélyeztette, kiket a beomlott tárna elzárt a külvilágtól. Mentésükre a munkálatokai megkezdették.

A német császár a rokkantakért.

Budapest, márcz. 23. (Saját tudósítónk táv.) Vilmos császár a német kancellárhoz intézett leiratában elrendeli az 1870-ik és a régebbi hadjáratokban résztvevő rokkantak nyugdíjazását.

Vizállás.

Budapest, márcz. 23. (Saját tudósítónk táv.) A felső Dunáról és mellék folyóiról a vizállás emelkedését jelentik. A Raába keveset apadt. A Tisza, Temes, Bega újabb áradást mutat. — A Tarna Mihályteleknél és Dósánál kiáradt és sok ezer hold szántó földet ellepelt.

Betörés egy adóhivatalba.

Budapest, márcz. 23. (Saját tudósítónk táv.) Mult éjjel a Királyhelmeczi adóhivatalba ismeretlen tettesek betörték és a Wertheim-szék-reny falába egy nagy lyukat furtak; de bizonyosan valami zörejre elmenekültek, mielőtt munkájukat befejezhetnék volna. A csendőrség nemzetközi betörőkre gyanakszik.

Utczai harc Limában.

Budapest, márcz. 22. (Saját tud. táv.) A vasárnapi véres utcza harczról csak most hoznak az amerikai lapok részletes leírást. E szerint a fölkelők hajnalban benyomultak a városban és megszállták a domináló épületeket. A harc három napon keresztül folyt rettenetes elkeseredéssel. Csak ezután kötöttek a küzdő felek 24 órai fegyverszünetet a nunczius közbenjárására, hogy halottaikat eltemethessék. Mindkét részen 1500 ember lett harcztelenné. Caceres elnök lemondott és a két párt által kijelölt ideiglenes kormányra ruházta át a hatalmat.

Közgazdaság.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. márcz. 21.

I. Készaru üzlet. A mai készbuzaforgalom alig nyújtott alkalmat 3—4000 q. hazai buza elhelyezésére. A dunai hajózás ismét felvetetett és a téli kikötőkbe beérkező uszályok átvétele malmainkat teljes mértékben elfoglalja.

Idegen búzában nem volt forgalom. Rozs irányzata javult. Eladatott 5.80 frton készpénzfizetés ellen 5.87—5.90 frt 3 óra budapesti paritás, 5.80 frt helyben.

Árpa irányzata nyugodt. Jobb minőségű sörárpa takarmánycélra vétetett és pedig: 1000 q 6.55 frt, 3000 b57½ forinron.

Tengeri szilárd. Áruhiány folytán az árak csak névleg 6.70—6.80 frton jegyeznek. Zab irányzata szilárd.

Mai hivatalos jegyzések effektív árakban.

B u z a						
	Minős. súly hektol.	100 kgr. ára		Minős. súly hektol.	100 kgr. ára	
		frttól	frtig		frttól	frtig
F a j						
Bánsági	uj 74	—	—	75	—	—
»	uj 76	—	—	77	—	—
»	uj 78	6.80	6.85	79	6.85	6.90
»	uj 80	6.90	6.95	81	6.95	7.00
»	uj 82	7.00	7.05	—	—	—
Tiszavidéki	uj 74	—	—	75	—	—
»	uj 76	—	—	77	—	—
»	uj 78	6.60	6.65	79	6.65	6.70
»	uj 80	6.70	6.75	81	6.75	6.80
»	uj 82	6.80	6.85	—	—	—
Pestvidéki	uj 74	—	—	75	—	—
»	uj 76	—	—	77	—	—
»	uj 78	6.55	6.60	79	6.55	6.60
»	uj 80	6.65	6.70	81	6.65	6.70
»	uj 82	6.75	6.80	—	—	—
Fejérmegyei	uj 74	—	—	75	—	—
»	uj 76	—	—	77	—	—
»	uj 78	6.50	6.55	79	6.55	6.60
»	uj 80	6.60	6.65	81	6.65	6.70
»	uj 82	6.70	6.75	—	—	—
Bácskai	uj 76	—	—	77	—	—
»	uj 78	6.60	6.65	79	6.65	6.70
»	uj 80	6.70	6.75	81	6.75	6.80
»	uj 82	6.80	6.85	—	—	—
Román	uj 74	—	—	75	—	—
»	uj 76	—	—	77	—	—
»	uj 78	—	—	79	—	—
»	uj 80	—	—	81	—	—
»	uj 82	—	—	—	—	—
Szerb	uj 74	—	—	75	—	—
»	uj 76	—	—	77	—	—
»	uj 78	—	—	79	—	—
»	uj 80	—	—	81	—	—
»	uj 82	—	—	—	—	—
Bolgá	uj 74	—	—	75	—	—
»	uj 76	—	—	77	—	—
»	uj 78	—	—	79	—	—
»	uj 80	—	—	81	—	—
»	uj 82	—	—	—	—	—

II. Határidő üzlet. Az ismét beállott hideg időjárás nem volt semminemű befolyással piacunk irányzatára. Tengeri ára csakhamar 6.35 frttól 6.47 frtig emelkedett, magával rántva búzát 10 krnyi, zabot 12 krnyi emelkedéssel. Ezen izgatott forgalom mindvégig eltartott és csak az üzlet vége felé állott be 2—3 krnyi emelkedés.

Előfordult kötések: buza tavaszra 6.74—6.83 frt, buza őszre 7.04—7.18 frt, rozs tavaszra 5.73—5.80 frt, tengeri máj.—jun. 6.35—6.47 frt, zab tavaszra 6.26—6.34 forint, káposzta-repeze augusztus—szeptemberre 10.70—10.80 forint.

Sertés-üzlet.

Kőbánya, márcz. 21. Készlet: 123.205 drb. Urasági öreg kővér I. rendű: 45—46 kr.; közép: 45—50 kr.; sülő kővér: 48—49 kr.; sovány: 46—47 kr.; Román: —; Szerb kővér 45—46 kr.; könnyű 44—45 kr. A bizott sertés üzlet irányzata: változatlan.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén: 1895. márcz. 22-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	124.25
Magyar koronajárdék	—	—	—	99.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	—	—	—	127.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	—	—	—	104.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	125.25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	98.50
Italmérési jog megváltási kötvény	—	—	—	101.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	—	—	—	98.50
Magyar nyeresémi sorsjegy-kölcsön	—	—	—	161.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	—	152.—
Osztrák járadék papirban	—	—	—	101.50
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	101.50
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	124.75
Osztrák korona járadék	—	—	—	101.25
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	—	160.—
Osztrák-magyar bankrészevény	—	—	—	1088.—
Magyar hitelbank részevény	—	—	—	466.50
Osztrák hitelintézet részevény	—	—	—	404.20
Osztrák-magyar államvasuti részevény	—	—	—	434.25
20 frankos arany (Napoleon d'or)	—	—	—	976.—
Német birodalmi márka	—	—	—	60.20
London vista	—	—	—	123.20
Paris vista	—	—	—	48.70
20 márkás arany	—	—	—	12.04

NYILTÉR.

Valódi kék és fekete színű angol Cheviot öltönyök 16 és 20 frttért, tiszta gyapju divatos Loden-öltönyök moha-zöld és barna színekben 17 frttért kaphatók

NEUMANN M.

férfi-ruha-üzletében Nagyváradon csakis Bémer-tér, Kishídfő. (Czégemet hason nevű czéggel kérem össze nem téveszteni.) Vidéki megrendelések utánvétel mellett eszközöltetnek. Meg nem felelő árak szívesen kieserültetnek.

**SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-
részvénytársaság**
NAGYVÁRADON, Apácza-utcza 3. szám.

Ajánlja magát a nagyérdemü közönségnek mindennemü könyvnyomdai munkák, ugymint:

Napi és heti folyóiratok, irodalmi művek, iskolai értesítők, úrlapok, rovatos ívek; továbbá diplomák, részvények, oklevelek, bizonyítványok, eljegyzési és esketési kártyák, névjegyek, gyászjelentések, báli meghívók, tánczrendek, számlák, árjegyzékek, körlevelek, jegyzői, ügyvédi és közjegyzői nyomtatványok, valamint falragaszok legizlésesebb kivitelben való előállítására, ugy fekete mint színes nyomással a legjutányosabb áron.

Raktáron tart egyházi nyomtatványokat, u. m.: **Kereszteltek, Egybekeltek és Megholtak** anyakönyve, ezeknek kivonati ívei, **Templomszámadási ívek, Bevétel- és Kiadás, Alapítványi jelentések, stb. stb.**

Megrendeléseket elfogad a nyomda üzletvezetője.

A nyomda egészen ujonnan a legdivatosabb és legizlésesebb betűkkel, valamint légszeszmotorral van felszerelve és elsőrendü munkaerők fölött rendelkezik.

Mindezeknél fogva vagyunk bátor vállalatunkat a t. cz. közönség szives pártfogásába ajánlani és maradunk

Nagyvárad, 1894, december hóban

kiváló tisztelettel

**a Szent László-nyomda-
részvénytársaság.**

(5) 0-23

== Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek. ==

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy a nagyváradai László-gőzhengermalom részvénytársaság tulajdonát képező **2 malomszárny** az alant jegyzett felszámoló-bizottság által egyenkint vagy együttesen szabad kézből eladásra bocsájtatik.

Az egyik malom 24 óránként 700, a másik 320 métermázsa őrlőképességgel bír, az ujkor igényeinek megfelelőleg van berendezve és a megkívántató raktárak, lakhelyiségek és vasuti vágányon kívül a legjobb karban lévő 350, illetve 120 lóerővel bíró Triplex- és Condensatió-gépekkel, ugyszinte villamvilágítási telepekkel van ellátva. A víz beszerzésére és átszűrésére (filtrirozás) szükséges minden segédeszközök megvannak. A malmok 11 pár kő- és 31 Ganz-hengerrel, illetve 8 pár kő- és 16 Ganz-hengerrel működnek. Mindkét malom a Ganz-gyárból beszerzett legújabb konstrukziós hengerekkel van felszerelve, valamint Wörner & Cie-féle teljes koptatók és Haggemacher-féle 3 és 4-es daratisztító gépek vannak használatban. A kazántelegek pedig Tischbein szabadalma.

Írásbeli ajánlatok a felajánlandó vételárnak 5%-nyi bánatpénz kapcsában — mely bánatpénz azonban az ajánlat elfogadása esetén nyomban 10%-ra kiegészítendő — az alant jegyzett felszámoló-bizottsághoz legkésőbb folyó évi április hó 15-ig nyújtandók be.

Nagyvárad, 1895. márczius 20-án.

A nagyváradai
László-gőzhengermalom részvénytársaság
felszámolásban.

— Egy egész öltözet gyapju-szövetből 20 forint. —

Előnyös bevásárlás folytán üzletemet a közelgő tavaszi és nyári idényre a legszebb és legújabb divatú gyapju-szövetekkel gazdagon felszerelvén, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy egy divatos tavaszi vagy nyári gyapju-szövet öltözetet

— 20 forintért —

vagyok képes előállítani.

A nálam megrendelt ruhák izléses és legújabb szabás szerinti kiállítását azon körülmény is biztosítja, hogy **fiam a bécsi internacionális szabászatú akadémián nyert ismeretét és Münchenben a magasabb divatú szabászatban szerzett tapasztalatait** üzletemben értékesíti, minél fogva a legmagasabb igényeknek is meg tudok felelni.

Midőn ezt a n. é. közönség becses tudomására juttatni bátor vagyok és eddigi szives pártfogását megköszönve, kérem, hogy b. megrendeléseivel ezentul is mennél gyakrabban szíveskedjék szerenéséltetni.

Mély tisztelettel

FEHÉR ISRÁEL, férfi szabó

Nagyvárad, Fő-utca, Bazár-épület kapuja mellett.

(66) 4-10

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek. Mintákat kívánatra bérmentve.

Uj könyvkötészet.

A n. é. közönség kényelmére Ujváros részben, Nagy-Teleky-utca 1. sz. a. (a községi iskola épületben) egy

fiók-könyvkötészetet

rendeztem be, hol mindennemű **könyvkötő** és **díszmunkák** csak úgy mint a főüzletben készítettnek.

Tisztelettel

Füzlet:

O l a s z i,

Fő-utca 801/30.

(65) 0-6

Fióküzlet:

Ujváros,

Nagyteleki-utca 12.

Löwy Márton,
könyvkötő.

HEIMAN LIPÓT és TÁRSA

Nagyvárad, Zöldfa-utca.

Feltűnő női confectionő ujdonságok

az 1895-iki tavaszi idényre!

u. m.: capes, gallérok, jaquetok és esőköpenyek

a legjutányosabban beszerezhetők fönti czégnél.

Kiterjedt üzleti összeköttetéseink, valamint **gyár- és export-üzletünk** folytán azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy velünk e szakmában

ugy jutányosság, valamint izlés tekintetében

(75) 2-20

egyetlen czég sem versenyezhet.

A t. hölgyközönség saját érdeke üzletünket meglátogatni.

Alapított 1865-ben.

Budapest, Károly-körút.

Debreczen, Fő-piacz.